Field Director Manas Tiger Project
Barpeta Road Assam

participation conservation empowerment livelihood security
ASSAM PROJECT ON
FOREST & BIODIVERSITY
CONSERVATION

afd
AGENCE FRANÇAISE
DE DÉVELOPPEMENT

বিথৰাই পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতি
মানাহ ব্যাঘ্ৰ প্ৰকল্প
বাঁশবাৰী বন আঞ্চলিক

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা

(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ লৈ)

প্ৰস্তুতকৰ্তা

বাৰেঙ্গাবাৰী পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতি

সহায়কাৰী

অসম বন বিভাগ

আৰু

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কম্পেল', COMPELO)

[আই আই ই (IIE) আৰু আৰ জি ভি এন (RGVN)]

জুলাই, ২০১৬

Field Director Manas Tiger Project
Barpeta Road Assam

সংক্ষিপ্ত শব্দৰ সম্পূৰ্ণ নামৰ তালিকা

সংক্ষিপ্ত	সম্পূৰ্ণ নাম
এ পি এফ বি চি (APFBC)	বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ অসম প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰভেচন)
এ এফ ডি (AFD)	এজেন্সী ফ্ৰান্স ডি ডেভেলপমেণ্ট
বি পি এল (BPL)	দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ (বিল' পভাৰ্টী লাইন)
কম্পেল' (COMPELO)	ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট কনছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেনচিং লাইভলিহুড অপৰচুনিটিজ
ই পি এ (EPA)	প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (এণ্ট্ৰি পইণ্ট এক্টিভিটী)
জি আই এছ (GIS)	ভূ-তাত্বিক তথ্য ব্যৱস্থা (জিঅ'গ্ৰাফিকেল ইনফৰ্মেচন চেণ্টাৰ)
এইচ এ (Ha)	হেক্টৰ
আই আই ই (IIE)	ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্টাৰপ্ৰিনিয়ৰশ্বিপ)
ই ডি চি (EDC)	পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতি (ইক' ডেভেলপমেণ্ট কমিটী)
কে জি (Kg.)	কিলোগ্ৰাম
কে এম (Km.)	কিলোমিটাৰ
এন জি অ' (NGO)	বেচৰকাৰী স্বেচ্ছাসেৱী সংস্থা (নন গভৰ্ণমেণ্টেল অৰ্গেনাইজেচন)
এন টি এফ পি (NTFP)	কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন (নন টিম্বাৰ ফৰেষ্টে প্ৰডিউচ)
পি ডি এছ (PDS)	ৰাজহুৱা বিতৰণ ব্যৱস্থা (পাব্লিক ডিষ্ট্ৰিবিউচন ছিষ্টেম)
পি আৰ এ (PRA)	অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰামীণ মূল্যায়ন (পাৰ্টিচিপেটৰি ৰুৰেল এপ্ৰাইজেল)
আৰ এছ (Rs)	ভাৰতীয় টকা (ইণ্ডিয়ান ৰুপি)
এছ এইচ জি (SHG)	আত্মসহায়ক গোট (ছেল্ফ হেল্প গ্ৰুপ)
ভি চি ডি চি (VCDC)	গাঁও পৰিষদ উন্নয়ন সমিতি (ভিলেজ কাউন্সিল ডেভেলপমেণ্ট কমিটী)

বিথৰাই পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতি
বাঁশবাৰী বন আঞ্চলিক
ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা ১০ বছৰৰ বাবে
(জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা)

সূচীপত্ৰ

অধ্যায়	শিৰোনাম	পৃষ্ঠা নং
১	ভূমিকা	৪
২	গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক বিৱৰণ	৫
৩	জীৱিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণ	১১
৪	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা	১৫
৫	বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা	২০
-	**পৰিশিষ্ট তালিকা**	২৮

১। ভূমিকা

প্ৰকল্পটোৰ সম্পৰ্কে	অসম বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰ্ভেচন)ৰ (এ পি এফ বি চি) উদ্দেশ্য হৈছে— নিৰ্দিষ্ট এলেকাৰ বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সম্প্ৰদায়সমূহৰ অংশগ্ৰহণ আৰু বনজ আৰু বনজবহিৰ্ভূত স্থিতিশীল ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ জীৱিকা সুনিশ্চিত কৰিবলৈ বিশেষ গুৰুত্ব আৰোপ কৰাৰ লগতে বহুমুখী সুসংহত পৰিকল্পনাৰ দ্বাৰা অসমত স্থিতিশীল বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু পৰিচালনৰ ব্যৱস্থা কৰা। প্ৰকল্পটোৰ লক্ষ্য হৈছে— 'বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সম্প্ৰদায়সমূহৰ সহযোগত তেওঁলোকৰ জীৱিকা আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু স্থিতিশীল ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে বনাঞ্চল সংৰক্ষণ আৰু পৰিৱেশতন্ত্ৰক পুনৰুদ্ধাৰ কৰা।' উপৰ্য্যুক্ত প্ৰকল্পলৈ বিত্তীয় সাহায্য আগবঢ়াইছে এজেন্স ফ্ৰান্স ডি ডেভেলপমেণ্ট (এফ ডি) অৰ্থাৎ ফ্ৰেঞ্চ ডেভেলপমেণ্ট এজেন্সি। অসম চৰকাৰেও সহযোগী হিচাপে আৰ্থিক অনুদান আগবঢ়াইছে। প্ৰকল্পটোৰ পৰিকল্পনা, ৰূপায়ণ, পৰ্যবেক্ষণ, সমন্বয় আৰু ব্যৱস্থাপনাসহ সকলো কামৰ দায়িত্বত আছে আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটি কনজাৰভেচন ছোচাইটি।
ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন	বজাৰৰ সম্ভাৱনীয়তাভিত্তিক মূল্য সংযোজনৰ জৰিয়তে জীৱিকাৰ কাম-কাজ উন্নত কৰিবলৈ প্ৰকল্পটোত উদ্যোগমূলক বিকাশ, উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ প্ৰক্ৰিয়াকৰণৰ জৰিয়তে মূল্য সংযোজন আৰু বিপণনৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ লগে লগে বনজ সম্পদ ওপৰত বৃদ্ধি পোৱা হেঁচাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত এনে পদক্ষেপ জৰুৰী হৈ পৰিছে। বজাৰ সম্ভাৱনীয়তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি বৰ্তমানে উপলব্ধ বনজ আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সামগ্ৰী আৰু সেৱাসমূহত মূল্য সংযোজনৰ উপায় উদ্ভাৱন কৰাটো প্ৰয়োজন হৈ পৰিছে। তদুপৰি, বনাঞ্চলভিত্তিক জীৱিকাৰ বাহিৰে জীৱিকাৰ অন্য পথ বিচাৰি উলিওৱা আৰু দক্ষতা বিকাশ পদক্ষেপৰ জৰিয়তে সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সক্ষমতা বৃদ্ধি কৰাও দৰকাৰ। প্ৰকল্পটোৰ অধীনত ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়নৰ কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণৰ বাবে ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্টাৰপ্ৰিনিয়ৰশ্বিপ, আই আই ই), গুৱাহাটী আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি (আৰ জি ভি এন) আৰু 'চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ' ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিহুড' (চি এম এল)ক লৈ এখন সমিতি গঠন কৰা হৈছে। এই সমিতিখনৰ নাম দিয়া হৈছে— ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কনছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেন্সিং লাইভলিহুড অপৰ্চুনিটিজ)' চমুকৈ কম্পেল'। প্ৰকল্পটোৰ নিৰ্দেশনা মতে এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে 'গাঁও আৰু বন বিভাগৰ বিভিন্ন অভিযান আৰু বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সদস্যক জীৱিকাৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰা আৰু স্থিতিশীল বন ব্যৱস্থাপনাক এক প্ৰসাৰিত লক্ষ্য হিচাপে গণ্য কৰা।' বন উন্নয়ন আৰু জীৱিকা উন্নয়ন উভয় লক্ষ্যকে এই প্ৰকল্পত সামৰি লোৱা হৈছে।
বিথৰাই ই ডি চিৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা	অসমৰ বাক্সা জিলাত অৱস্থিত বিথৰাই ইডিচিৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা এই নথিত প্ৰকাশ কৰা হৈছে। এই ইডিচি মানাহ ব্যাঘ্ৰ প্ৰকল্পৰ, ক্ষেত্ৰ সঞ্চালকৰ অধীনত পৰে। সম্প্ৰদায়ৰ বিৱৰণ পৰৱৰ্তী অধ্যায়ত দিয়া হ'ল। বৰ্তমান ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা সম্প্ৰদায়ৰ পুৰুষ আৰু মহিলাসহ সকলো সদস্যৰ অংশগ্ৰহণৰ জৰিয়তে প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। ২০১৬চনৰ ১জুলাইত গুৱাহাটীৰ ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্ট্ৰ'প্ৰিনিয়ৰশ্বিপ (আই আই ই)ৰ বিষয়া আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰামীণ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰামীণ মূল্যায়নৰ ফল হিচাপেই এই নথি প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। প্ৰকল্প নিৰ্দেশিকাৰ ভিত্তিত আই আই ইৰ দ্বাৰা ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা যুগুতোৱা হৈছে। ২০১৬ চনৰ জুলাই মাহত গৃহীত কৰাৰ বাবে এই নথি আলোচনা কৰি চূড়ান্ত কৰা হৈছে।

২। গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক বিৱৰণ

অৱস্থিতি

বিথৰাই গাঁৱত বসবাসকাৰী বৰ্তমান সম্প্ৰদায়ক সামৰি লোৱাৰ উদ্দেশ্যে বিথৰাই পৰিৱেশ উন্নয়ন সমিতি (ইডিচি) গঠন কৰা হৈছে। উপৰ্যুক্ত ইডিচিত সামৰি লোৱা এলেকা অসমৰ বাক্সা জিলাৰ বিথৰাই ভিচিডিচিৰ ভিতৰত পৰে।

পৰিশিষ্ট-১-ত গাঁৱৰ মানচিত্ৰ দিয়া হৈছে।

মূল তথ্য

ইডিচি-ৰ মূল তথ্য তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা-ক ঃ ইচিডি-ৰ মূল তথ্য

ইডিচিৰ নাম	বিথৰাই
বসতি	বিথৰাই
ৰাজহ গাঁৱৰ নাম	কাঁহিবাৰী
গাঁও পঞ্চায়ত-ভিচিডিচিৰ নাম	বিথৰাই
জিলা	**বাক্সা**
বন সংমণ্ডল	**ক্ষেত্ৰ সঞ্চালক, মানাহ ব্যাঘ্ৰ প্ৰকল্প, বৰপেটাৰোড বাঁশবাৰী**
বন আঞ্চলিক	**বাঁশবাৰী**
বন লাট	**কাঁহিবাৰী**
গঠনৰ বছৰ	২০১৫
ইডিচিৰ চাৰিসীমা	জিপিএছ সমন্বয় (চেণ্টাৰ পইণ্ট) উঃ ঃ ২৬°৩৯' ৩১.৬' পূঃ ঃ ৯১°০১' ৪৩.১' উত্তৰ ঃ মানাহ ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান দক্ষিণ ঃ বাঁশবাৰী গাঁও পশ্চিম ঃ বাৰেঙ্গাবাৰী গাঁও পূব ঃ লাহৰি লাংডাংপাৰাই গাঁও

উৎস ঃ ২০১৬ চনৰ জুনত অনুষ্ঠিত পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত হোৱা আলোচনা

অতিৰিক্ত বৰ্ণনা তথ্য-১ৰ তালিকা-১ত দিয়া হৈছে (পৰিশিষ্টত দিয়া আছে)।

কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ

ইডিচিৰ কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা-খ ঃ কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ

সভাপতিৰ নাম	দীপক ৰাৰি
সদস্য সচিবৰ নাম	বীৰেণ ৰাজবংশী
কোষাধ্যক্ষৰ নাম	লক্ষ্মীকান্ত বড়ো
পঞ্জীয়ন নম্বৰ	এমটিপি /ই ডি চি /০৪, তাৰিখ ১০ এপ্ৰিল, ২০১৬
কাৰ্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	পুৰুষ ঃ ৯ মহিলা ঃ ৫
সাধাৰণ সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ পৰা এজনকৈ সদস্য

উৎস ঃ ইডিচিৰ তথ্য।

পৰিয়াল আৰু জনসংখ্যা গাঁথনি	গাঁওখনত ১০৫টা গৃহস্থ পৰিয়াল আছে। ইয়াৰে মুৰব্বী থকা পৰিয়াল নাই। মুঠ জনসংখ্যা ৬৩৫। ইয়াৰে ৩৩০ জন পুৰুষ আৰু বাকী ৩০৫গৰাকী মহিলা। ১০৫ টা পৰিয়ালৰ ভিতৰত ৯২ টা পৰিয়াল অনুসূচিত ভৈয়াম জনজাতি যিসকল বড়ো সম্প্ৰদায়ৰ আৰু বাকী ১৩টা পৰিয়াল হৈছে আদিবাসী (চাহ জনজাতি) অ' বি চি সম্প্ৰদায়ৰ। নথি ঃ ১ৰ তালিকা ঃ ২ত এই বিষয়ত বিতং তথ্য দিয়া হৈছেছ ইয়াৰ পৰা দেখা যায়। (ক) পৰিয়ালৰ গড় লোকৰ সংখ্যা হৈছে ৫.১ (খ) গাঁওখনত লিঙ্গানুপাত হৈছে প্ৰতি ১০০০জন পুৰুষৰ বিপৰীতে ৯২৪গৰাকী মহিলা।
শিক্ষা আৰু দক্ষতা বিকাশ	জনসংখ্যাৰ ৫৫ শতাংশতকৈ অধিক লোক সাক্ষৰ বুলি তথ্য পোৱা গৈছে। সম্প্ৰদায়ৰ বেছিভাগ সদস্যয়ে বিদ্যালয় পৰ্যায়ৰ শিক্ষা গ্ৰহণ কৰিছে। আনহাতে তুলনামূলকভাৱে কেইটামান পৰিয়ালতহে কলেজীয়া শিক্ষাৰে শিক্ষিত সদস্য আছে। আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিক এই দুই ধৰণৰ জীৱিকা দক্ষতা আহৰণ কৰিছে। ইডিচি এলেকাত অনানুষ্ঠানিক দক্ষতা উন্নয়ন অৰ্থ হৈছে পৰম্পৰাগত দক্ষতা আছে। জনসাধাৰণৰ নিম্নোক্ত ক্ষেত্ৰসমূহত পৰম্পৰাগত দক্ষতা আছে ঃ ক) উদ্যানশস্য খ) কৃষি গ) পশুপালন ঘ) হস্ততাঁত সমগ্ৰ দেশৰ লগতে ৰাজ্যখনতো আনুষ্ঠানিক দক্ষতা উন্নয়ন কাৰ্যসূচী প্ৰসাৰৰ বাবে চৰকাৰে সক্ৰিয় ভূমিকা পালন কৰি আহিছে। বসতি অঞ্চল বা ইয়াৰ পাৰ্শ্বৱৰ্তী অঞ্চলসমূহত এই ধৰণৰ কোনো কৰ্মসূচী ৰূপায়ণৰ জৰিয়তে গাঁওখন উপকৃত হোৱা বুলি জানিব পৰা হোৱা নাই।
মাটি	প্ৰকল্প এলেকাত মাটিৰ প্ৰকাৰ হৈছে ঃ প্ৰবল বেগেৰে ওখ পাহাৰসমূহৰ পৰা বৈ আহি সমতল এলেকাত প্ৰৱেশ কৰাৰ লগে লগে মানাহ নৈৰ গতি মন্থৰ হৈছে। যাৰ ফলত বিপুল পৰিমাণৰ বৃহৎ শিলাখণ্ড (ব'ল্ডাৰ), শিল, বালি, পলস আৰু পানীয়ে কঢ়িয়াই অনা অন্যান্য বস্তুৰ দ্বাৰা বালিঅহীয়া মাটিৰ সৃষ্টি হৈছে, যাৰ গভীৰ স্তৰলৈকে শিলগুটি আৰু বালিৰ স্তৰ জমা হৈ আছে। এই মাটি হৈছে হিমালয়ৰ পৰা সোঁতে কঢ়িয়াই অনা গভীৰ বালিঅহীয়া। এই ধৰণৰ মাটি বিভিন্ন ধৰণৰ শস্যৰ কাৰণে উপযোগী কাৰণ সামগ্ৰিকভাৱে এই মাটি সাৰুৱা বুলি জানিব পৰা গৈছে।
পানী	ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানৰ পশ্চিম দিশেৰে মানাহ নৈ প্ৰবাহিত হৈ বেঁকী আৰু ভোলকাডুবা নামেৰ দুটা শাখাত বিভক্ত হৈছে আৰু তাৰ পৰাও ৬৪ কিঃ মিঃ দক্ষিণত ব্ৰহ্মপুত্ৰত মিলিত হৈছে। এই নৈবোৰ আৰু আন পাঁচখন সৰু সৰু নৈ সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ মাজেৰে প্ৰবাহিত হৈ পাহাৰৰ পাদদেশত প্ৰবল বৰষুণৰ ফলত প্ৰচুৰ পলস আৰু শিলগুটি কঢ়িয়াই আনিছে, পাহাৰৰ উপৰিভাগৰ পৰা অধিশিলা আৰু অন্যান্য উপাদনো কঢ়িয়াই আনিছে।

	উত্তৰত ভাবৰ তৃণভূমিত চূণশিল আৰু গেদীয় শিলৰ স্তৰত আছে সৰু সৰু শিলগুটিৰ স্তৰ। বানৰ পানীয়ে গঠন কৰিছে ভাসমান অস্থায়ী খাল আৰু পিতনিৰ। নদী অৱবাহিকাত পানীয়ে কঢ়িয়াই অনা জৈৱ বস্তুৰে গঠিত মাটিত মিশ্ৰিত হৈ আছে ক্ষয়প্ৰাপ্ত শিলৰ বালি, বালিচাহী মাটি। পানী সৰকিব পৰা এই ভূমিত পানীৰ স্তৰ অত্যন্ত কম। দক্ষিণত পাহাৰৰ পাদদেশৰ তৰাই তৃণভূমিপৃষ্ঠৰ সামান্য তলতে পানী সঞ্চিত হৈ আছে। ফলত এই পানী কৃষিত ব্যৱহাৰৰ বাবে সম্ভাৱনাময়। উদ্যানৰ পশ্চিম ভাগত মানাহ অৱবাহিকাত বাৰিষাকালত সঘনে বানে প্লাৱিত হয় যদিও ঠাইখিনি এঢলীয়া হোৱা কাৰণে দীৰ্ঘদিন ধৰি পানী আৱদ্ধ হৈ নাথাকে।
জলবায়ু ঃ উষ্ণতা আৰু বৰষুণ	মানাহৰ জলবায়ু আৰ্দ্ৰ গ্ৰীষ্মমণ্ডলীয়। বাৰ্ষিক বৰষুণৰ পৰিমাণ ৩০০০ মিঃমিঃৰ পৰা ৪০০০ মিঃমিঃ লৈকে। **শীতকাল (ডিচেম্বৰ-ফেব্ৰুৱাৰী) ঃ** এই সময়ত বতৰ শীতল আৰু কুঁৱলিৰে পৰিপূৰ্ণ। জানুৱাৰী মাহ হৈছে আটাইতকৈ শীতল আৰু সেই সময়ত তাপমাত্ৰা ২০ ডিগ্ৰী ছেলছিয়াৰ পৰা ৫ ডিগ্ৰী ছেলছিয়াছলৈকে। গড় বৰষুণৰ পৰিমাণ ১১৪মিঃ মিঃ তুলনামূলকভাৱে আৰ্দ্ৰতা ৭৭ শতাংশ +৫। **প্ৰাক্ বাৰিষা (মাৰ্চ-মে’) ঃ** তুলনামূলকভাৱে শুষ্ক শীতকাল আৰু উত্তপ্ত গ্ৰীষ্মকালৰ মাজৰ এই সময়ছোৱা হৈছে ৰূপান্তৰকালীন সময়আৰু এই সময়ছোৱা হৈছে ৰূপান্তৰকালীন সময় আৰু এই সময়ত দ্ৰুত তাপমাত্ৰা বাঢ়ি যায়। ঋতু আগবঢ়াৰ লগে লগে সঘনে বৃষ্টিপাত বাঢ়ি যায় আৰু ব্যাপক ধুমুহা, বজ্ৰপাত আৰু বৰষুণ হয়। এই ঋতুত বৰষুণৰ গড় পৰিমাণ ৫১৮.৭০ মিঃ মিঃ। এই ঋতুত অধিকাংশ দিন ডাৱৰীয়া হৈ থাকে। এই ঋতুত গড় তাপমাত্ৰা আৰু আৰ্দ্ৰতা হৈছে যথাক্ৰমে ২৩ ডিগ্ৰী ছেলছিয়াছ +৫ ডিগ্ৰী ছেলছিয়াছ আৰু ৭০ শতাংশ +৫। **বাৰিষাকাল (জুন-ছেপ্টেম্বৰ) ঃ** বছৰৰ এই ঋতুতেই সৰ্বাধিক বৰষুণ হয়। মাহিলি গড় বৰষুণৰ পৰিমাণ হৈছে ২৮৬০ মিঃ মিঃ। এই ঋতুত গড় তাপমাত্ৰা হৈছে ২৭.১৭ ডিগ্ৰী ছেলছিয়াছ আৰু দৈনিক গড় ৬ ডিগ্ৰী চেলছিয়াছৰো অধিক। আৰ্দ্ৰতা ৮২ শতাংশ +৫ লৈকে বাঢ়ে। আগষ্ট মাহ হৈছে সৰ্বাধিক গৰম মাহ। **বাৰিষা পৰৱৰ্তী কাল (অক্টোবৰ-নৱেম্বৰ) ঃ** ছেপ্টেম্বৰ মাহৰ অন্তিম ভাগৰ পৰা বাৰিষা হ্ৰাস পাবলৈ ধৰে আৰু বাৰিয়া একো কোবতে শেষ হৈ এক ভাল বতৰ আৰম্ভ হয়। এই ঋতু আগবঢ়াৰ লগে লগে তাপমাত্ৰা হ্ৰাস পায় আৰু কুঁৱলি আৰম্ভ হয়। গড় তাপমাত্ৰা এই সময়ত ২৭°+২ ছেলছিয়াছ। মাহিলি গড় বৰষুণৰ পৰিমাণ ১৪০০ মিঃ মিঃ আৰু বৰষুণৰ দিন কমিবলৈ ধৰে। তুলনামূলকভাৱে আৰ্দ্ৰতা হৈছে ৮২ শতাংশ +৫ ।
বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য	মানাহ ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানত ঘাই ঘাই বৃক্ষপ্ৰজাতিবোৰ হৈছে ছিডা, আজাৰ, গমাৰি আদি। এই বনাঞ্চলত কাঠ ভিন্ন বনজ প্ৰজাতিবোৰ হৈছে শাকজাতীয় পাচলি, ঢেঁকীয়া, নেমু, ভেষজ উদ্ভিদ, বাঁহ, খেৰ আদি। এই ইডিচি গাঁৱত নেমুৰ গছ প্ৰচুৰ জন্মে। অন্যান্য কেতবোৰ বৃক্ষপ্ৰজাতি হৈছে তামোল, কঁঠাল, বাঁহ আদি। আটাইতকৈ অধিক পৰিমাণে হোৱা নেমুৰে জৈৱ বেৰ হিচাপেও কাম কৰিছে। এই সম্পৰ্কীয় অতিৰিক্ত তথ্য ‘বনোন্নয়ন পৰিকল্পনা’ত দিয়া হৈছে।

ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ	গাঁৱৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ পৰিশিষ্ট-২ত দিয়া হৈছে। এই পৰিশিষ্ট অনুসৰি গাঁৱৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ নিম্নোক্ত ধৰণ দেখা গৈছে ঃ * খেতি কৰা পতিত মাটি (লো লাইন).......৫.৩৬% * মানাহ নৈৰ উপনৈ.......০.৮৫% * ধাননি পথাৰ ....৪৫.০৩ % * পথ........২% * বৃক্ষ আচ্ছাদিতসহ বসতি ....৩২.৪৮% * জলধাৰা........০.১৪ প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ ভূমি ধাৰণৰ ধৰণ **নথি-(I)**ৰ **তালিকা-৩**ত উল্লেখ কৰা হৈছে। এই তালিকাৰ পৰা তলৰ তথ্যসমূহ পোৱা যায় ঃ * ০% শতাংশ পৰিয়াল ভূমিহীন (০ পৰিয়াল) * ৮৭.৫৭% শতাংশ পৰিয়াল হৈছে উপান্ত খেতিয়ক (৯৩টা পৰিয়াল) * ১২.৪৩% পৰিয়াল হৈছে ক্ষুদ্ৰ আৰু বৃহৎ শ্ৰেণীৰ।
পশুধন	গাঁওখনত পশুধনৰ মুঠ ১১২৮টা। পৰিয়ালসমূহে প্ৰতিপালন কৰা ঘাই ঘাই পশুধন হৈছে ঃ * গাইগৰু ঃ ২৮৩ * ছাগলী ঃ ১৪৩ * হাঁহ ঃ ৭৫ * কুকুৰা ঃ ৫৪৮ * গাহৰি ঃ ৮০ উপৰোক্ত বিষয়ত বিতংভাৱে **তথ্য-(I)**ৰ **তালিকা-৪**ত উল্লেখ কৰা হৈছে।
গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনি আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা	যিকোনো জনগোষ্ঠীতে সাধাৰণ আন্তঃগাঁথনিৰ উপলব্ধতাই জীৱিকাৰ নিৰ্বাহক্ষম উপায় উন্নয়নত সহায় কৰে। গাঁওখনত বৰ্তমানৰ আন্তঃগাঁথনিৰ অৱস্থা সন্তোষজনক নহয়। **তথ্য-(I)**ৰ **তালিকা-৫**ত গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনিৰ বৰ্তমান অৱস্থা দাঙি ধৰা হৈছে। ওপৰৰ তালিকাৰ পৰা গাঁওখনৰ বৰ্তমানৰ আন্তঃগাঁথনি সন্দৰ্ভত তলৰ তথ্যসমূহ লাভ কৰিব পাৰি ঃ **বস্তুগত আন্তঃগাঁথনি ঃ** অঞ্চলটোৰ বাসিন্দাসকলে মূল বাস্তৱিক আন্তঃগাঁথনিৰ পৰা বঞ্চিত হৈ আহিছে। ইয়াত উন্নত বাস্তৱিক আন্তঃগাঁথনি যেনে ভাল ৰাস্তা, বিদ্যুৎ সংযোগ, পানী যোগান আৰু মোবাইল সংযোগ আদি নাই। **শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্য সেৱা ঃ** অঞ্চলটোত শিক্ষা ব্যৱস্থা সন্তোষজনক নহয়। ইয়াত সীমিতসংখ্যক শিক্ষানুষ্ঠান, স্বাস্থ্যকেন্দ্ৰ আছে যথেষ্ট দূৰত্বত অৱস্থিত। ৰাজহুৱা পৰিবহণ ব্যৱস্থা নাই। গাঁৱৰ লোকসকলে ইফাল-সিফাল কৰিবৰ বাবে চাইকেল ব্যৱহাৰ কৰে। **চৰকাৰী কাৰ্যালয় ঃ** চৰকাৰী কাৰ্যালয় (যেনে আৰক্ষী থানা, ৰাজহ কাৰ্যালয়, বন আঞ্চলিক কাৰ্যালয় আদি) গাঁওখনৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত অৱস্থিত। সেয়ে গাঁওবাসীয়ে প্ৰয়োজনৰ সময়ত যথেষ্ট অসুবিধাৰ সন্মুখীন হ'বলগা হয়। **বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান ঃ** গাঁওখনৰ পৰা বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান যেনে বেংক, ডাকঘৰ যথেষ্ট দূৰৈত অৱস্থিত। সেয়ে সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকলৰ কোনো বেংক বা ডাকঘৰত কোনো একাউণ্ট আছে।

কৃষিশস্য	গাঁৱত উৎপাদিত কৃষিজাত শস্যৰ বিতং তথ্য নথি-১ৰ তালিকা ৬ত দিয়া হৈছে। উপযুক্ত তথ্যত দেখুওৱা মতে গাঁওখনত প্ৰধান প্ৰধান নিম্নোক্ত শস্যবোৰ উৎপাদিত হয়। খাৰিফ শস্য ঃ শালি ধান। ৰবি শস্য ঃ সৰিয়হ, দাইল অন্যান ঃ নেমু, কঁঠাল, পমেলো আদি আটাইবোৰ শস্য উৎপাদন বৰষুণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।
শস্য উৎপাদনৰ ৰূপৰেখা	গাঁওখনত উৎপাদিত কৃষিজাত শস্যৰ বিতং ৰূপৰেখা **তথ্য-(I)**ৰ **তালিকা-৭**ত সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। পৰিয়ালসমূহ সৰ্বাধিক সদস্য ধান আৰু সৰিয়হৰ দৰে শস্যৰ উৎপাদনত জড়িত। উৎপাদনৰ আৰু পৰিমাণৰ হাৰ নিম্নৰূপ ঃ ক) ধান ঃ উৎপাদন ৫২৫ কুইণ্টল, উৎপাদনৰ হাৰ ১৬ কুইণ্টল-হেক্টৰ প্ৰতি হেক্টৰ।
পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা	গাঁৰৰ পশুখাদ্যৰ উপলব্ধতা সম্পৰ্কীয় বিষয়ত **নথি-(I)**ৰ **তালিকা-৮**ত উল্লেখ কৰা হৈছে। ওপৰৰ পৰা এইটো দেখুৱায় যে গাঁৰৰ পশুখাদ্যৰ প্ৰধান উৎসসমূহ হ'ল ঃ * শস্যৰ অৱশিষ্টাংশ * পৰিয়ালৰ আৱাসৰ পেলনীয়া বস্তু * সেউজীয়া খাদ্য
বজাৰ	গাঁৰৰ পৰা বিভিন্ন বজাৰৰ দূৰত্ব **নথি-(I)**ৰ **তালিকা-৯**ত উল্লেখ কৰা হৈছে। সম্প্ৰদায়ে ব্যৱহাৰ কৰা প্ৰধান বজাৰসমূহ আৰু জে এফ এম চিৰ পৰা দূৰত্ব তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ * গেলামাল/সুলভ মূল্যৰ দোকান ঃ গাঁৰৰ ভিতৰত * সাপ্তাহিক/অৰ্ধ-সাপ্তাহিক বজাৰ ঃ ৪ কিলোমিটাৰ দূৰৈত বাঁশবাৰীত * প্ৰধান বজাৰ ঃ ৪ কিলোমিটাৰ দূৰৈত বাঁশবাৰীত
জল সম্পদ	**নথি-(I)**ৰ **তালিকা-১০**ত জলসম্পদৰ তথ্য দিয়া হৈছে। পানীৰ প্ৰধান উৎসবোৰ আৰু পানীৰ পৰ্যাপ্ততা নিম্নৰূপ ঃ * টিউবৱেল (পানীৰ পৰ্যাপ্ততা ঃ গোটেই বছৰ) * নদী (পানীৰ পৰ্যাপ্ততা ঃ ঋতুকালীন) * জলধাৰা (পানীৰ পৰ্যাপ্ততা ঃ ঋতুকালীন) * কুঁৱা (পানীৰ পৰ্যাপ্ততা ঃ গোটেই বছৰ)
শক্তিৰ ব্যৱহাৰ	গাঁওখনত শক্তিৰ ঘাই ঘাই উৎসবোৰ **নথি-(I)**ৰ **তালিকা-১১**ত দেখুওৱা হৈছে। তালিকাত উল্লিখিত তথ্য নিম্নৰূপ ঃ ক) কাঠখৰি ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ৭৮টা, উৎস ঃ গাঁৰৰ ওচৰত বনাঞ্চলৰ বাহিৰৰ গছগছনি খ) কেৰাচিন ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ৭৮টা, উৎস ঃ বজাৰ গ) ৰন্ধন গেছ ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ২৭টা

আৰ্থ-সামাজিক স্থিতি	**সামাজিক গাঁথনি ঃ** গাঁৱৰ বাসিন্দাসকল প্ৰধানতঃ অ' বি চি শ্ৰেণীৰ। সমাজত সামগ্ৰিকভাৱে গভীৰ জাত-পাতৰ বিভাজন নাই। মহিলাসকলৰ অৱস্থা সন্তোষজনক। **অৰ্থনৈতিক অৱস্থা ঃ** গাঁওবাসীৰ সামগ্ৰিক অৰ্থনৈতিক অৱস্থা সন্তোষজনক। পৰিয়ালসমূহৰ বাৰ্ষিক গড় উপাৰ্জন ১৮,০০০-৫৫,০০০ টকাৰ ভিতৰত। ঘাইকে বন্যপ্ৰাণী সমূহৰ ভিতৰত হাতী, ময়ুৰ আদিয়ে ঘাইকৈ কৃষিক ধ্বংস কৰিছে। জীৱিকাৰ কাৰণে যুৱকসকল বা অন্যান্যৰ ব্যাপক হাৰত বহিৰ্গমন হোৱা নাই। অতিৰিক্ত তথ্য পৰৱৰ্তী অধ্যায়ত দিয়া হৈছে।
মানচিত্ৰ	অংশগ্ৰহণমূলক (পি আৰ এ) অনুশীলনৰ ভিত্তিত প্ৰস্তুত কৰা তলৰ মানচিত্ৰসমূহ পৰিশিষ্ট-১ত সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। * গাঁৱৰ মানচিত্ৰ * গাঁৱৰ সামাজিক মানচিত্ৰ (পি আৰ এ অনুশীলনৰ সদস্যৰ নাম আৰু সবিশেষ) * গাঁৱৰ সম্পদ মানচিত্ৰ **প্ৰভাৱসমূহ ঃ** ক) ভূগৰ্ভস্থ পানী সংৰক্ষণ খ) পৰ্যটনৰ পৰা অৰ্থনৈতিক সুফল গ) পৰিৱেশগত উন্নতকৰণ নেতিবাচক দিশবোৰ ঃ ক) মানুহ আৰু জীৱজন্তুৰ মাজত সংঘাত খ) গবাদি পশু-শস্য ধ্বংস গ) বনৰীয়া হাতীৰ দ্বাৰা সা-সম্পত্তি বিনষ্ট

৩। জীৱিকাৰ সুবিধা বিশ্লেষণ

পি আৰ এ অনুশীলন	গুৱাহাটীৰ আই আই ইৰ দলে বিথৰাই গাঁৱত অনুষ্ঠিত কৰা পি আৰ এ অনুশীলন তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ **তাৰিখ ঃ** ০৪-০৭-২০১৬ **স্থান ঃ** ৰাজহুৱা সভাঘৰ, বিথৰাই **উপস্থিত লোকৰ সংখ্যা ঃ** ৯৯ **উপস্থিত থাকে ঃ** ই ডিচিৰ বিষয়ববীয়াসকল, গাঁওবুঢ়া, সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকল, বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰীসকল আদি।
পি আৰ এৰ উদ্দেশ্য	উদ্দেশ্য হৈছে বৰ্তমান পৰিয়ালসমূহৰ অৱস্থা অধ্যয়ন কৰা আৰু জীৱিকা উন্নয়নৰ উপায়ৰ উন্নয়ন আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাবে সম্প্ৰদায়ৰ প্ৰাথমিক তথ্য সংগ্ৰহ কৰা।
পি আৰ এত ব্যৱহৃত সা-সৰঞ্জাম আৰু জ্ঞাত তথ্য	বিভিন্ন সৰঞ্জাম ব্যৱহাৰ কৰা হয় আৰু ইয়াৰ পৰা ফলাফল লাভ কৰা হয়। ইয়াৰ ভিতৰত ঃ * সামাজিক মানচিত্ৰায়ন * সম্পদ মানচিত্ৰায়ন * সম্পদৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ * জীৱিকাৰ ঋতুকালীনতা আৰু * ভেন ডায়েগ্ৰাম **পৰিশিষ্ট- ৩** বিতংভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে
স্থানাংক	নিম্নোক্ত বিষয়বোৰৰ বাবে স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছে ঃ *** জীৱিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়ন** *** প্ৰাৰম্ভিক কাম-কাজ (ই পি এ)** ওপৰৰ বিষয়বোৰ **পৰিশিষ্ট-৩-ত** বিতংভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে। এইবোৰ বিষয় এনেধৰণৰ ঃ জীৱিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়নৰ স্থানাংক ১। উদ্যান শস্য ২। কৃষি ৩। পশুধন ৪। বয়ন

ই পি এ-ৰ স্থানাংক

	স্থানাংক অনুসৰি গাঁৱৰ ই পি এ	বিতং বিৱৰণ (পৰিশিষ্ট- III-ত অতিৰিক্ত তথ্য দিয়া হৈছে)	ধনৰ সম্ভাব্য উৎস / বিভাগ
১।	ৰাজহুৱা সভাঘৰ	যথোপযুক্তভাৱে সম্প্ৰদায়ৰ সভাৰ আয়োজন কৰিব পৰা যাব	পঞ্চায়ত আৰু গ্ৰামোন্নয়ন
২।	বিদ্যুৎ	প্ৰতিটো পৰিয়াললৈ সৌৰ পোহৰ ব্যৱস্থা	এ পি এফ বি চি
৩।	পথসংযোগ	বাঁশবাৰীৰ পৰা গাঁৱলৈকে (চাৰি কিঃমিঃ) পথৰ পকীকৰণ (ব্লেক টপিং)	পি এম জি এছ ৱাই-গড়কাপ্টানি বিভাগ
৪।	বিদ্যালয়	উচ্চ প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	এছ এছ এ- প্ৰাথমিক শিক্ষা বিভাগ

জীৱিকাৰ সুবিধাসমূহ

জীৱিকাৰ সুবিধাসমূহ তলত দিয়াৰ দৰে চিনাক্ত কৰা হ'ল ঃ
কৃষি আৰু উদ্যান শস্য
* পশুধন (বিক্ৰী আৰু নিজৰ উপভোগ-উভয় উদ্দেশ্যে)
* পৰম্পৰাগত পোছাক আৰু ব্যৱহাৰ্য সামগ্ৰীৰ বয়নৰ বাবে হস্ততাত
* ঋণৰ সুবিধা

ওপৰৰ বিষয় সম্পৰ্কে অধিক আলোচনা তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

কৃষি আৰু উদ্যানশস্য

কৃষি তথ্য-২-ৰ তালিকা-১২ ত কৃষি আৰু উদ্যান শস্য বিষয়ত জৰিত সুযোগসমূহ দেখুওৱা হৈছে—

মূল বাধা ঃ

(ক) বনৰীয়া জন্তুৰ আক্ৰমণ প্ৰতিৰোধৰ অভাৱ

(খ) উপযুক্ত জলসিঞ্চন সুবিধাৰ অভাৱ

(গ) কৃষি আন্তঃগাঁথনি, আধুনিক যন্ত্ৰপাতি-সা-সঁজুলিৰ অভাৱ

(ঘ) অধিক উৎপাদনক্ষম সঁচৰ ব্যৱহাৰ নাই

সুবিধাসমূহ ঃ

(ক) যথোপযুক্ত আৰু নিয়ন্ত্ৰিতভাৱে কীটনাশক আৰু পতংগনাশক দৰৱৰ প্ৰয়োগ

(খ) নতুন আৰু অত্যাধুনিক প্ৰযুক্তিৰ প্ৰয়োগ

(গ) সুসংগঠিত প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচী। কৃষি কামৰ দক্ষতা গাঁওবাসীয়ে পৰম্পৰাগতভাৱে আহৰণ কৰিছে। তেওঁলোকৰ সকলোৱে দক্ষতাৰ পৰ্যায় উন্নত কৰা দৰকাৰ।

পৰামৰ্শমূলক কাৰ্যসূচী ঃ

(ক) ট্ৰেক্টৰ চলোৱাৰ প্ৰশিক্ষণ

(খ) কৃষি দক্ষতা উন্নয়ন কৰ্মসূচী

(গ) জৈৱ বেৰ আৰু আৰু সৌৰ পোহৰৰ উন্নয়ন

পশুধন	পশুধন পালন-প্ৰজননৰ সুযোগ সম্পৰ্কে অধিক তথ্য **তালিকা-১৩**ত দিয়া হৈছে। **প্ৰধান বাধাবোৰ হৈছে ঃ** ক) শোচনীয় বিত্তীয় অৱস্থাৰ কাৰণে বজাৰৰ পৰা পশুখাদ্য ক্ৰয় কৰাৰ অক্ষমতা। খ) গছৰ পাত আদি পশুখাদ্য, শস্যৰ অৱশিষ্টাংশ মাত্ৰ ৩-৬ মাহৰ বাবে চলে। গোটেই বছৰজুৰি সেউজ খাদ্য পৰ্যাপ্ত নহয়। গ) পশু চিকিৎসালয় নাই। ঘ) পশুপালন সম্পৰ্কে উপযুক্ত জ্ঞানৰ অভাৱ। **সুযোগসমূহ হৈছে ঃ** ক) পশুপালনৰ জৰিয়তে অধিক উপাৰ্জন। খ) তিনিচুকীয়া জিলা মুখ্য কাৰ্যালয়ত গাখীৰৰ উচ্চ চাহিদাৰ এখন বজাৰ উপলব্ধ। **পৰামৰ্শমূলক কৰ্মসূচীসমূহ হৈছে ঃ** ক) গাহৰি পালন খ) কুকুৰা পালন
কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন (এন ডব্লিউ এফ পি)	যিহেতু গাঁওখন সংৰক্ষিত এলেকাৰ সংলগ্ন ঠাই অৱস্থিত সেয়ে এন টি এফ টি সংগ্ৰহৰ কোনো সুবিধা নাই।
বিশেষীকৃত দক্ষতা	দক্ষতা উন্নয়ন আৰু ইয়াৰ সুযোগ সম্পৰ্কীয় তথ্য **নথি-২**ৰ **তালিকা-১৫**ত দিয়া হৈছে। **প্ৰধান বাধাসমূহ হৈছে ঃ** * উৎপাদন বিবিধতাৰ অভাৱ। * উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণগত মান সম্পৰ্কে গৱেষণাৰ অভাৱ। * পুৰুষ লোকসকল নিষ্ক্ৰিয় **সুবিধাসমূহ হ'ল —** * তৰুণ উদ্যোগী * বয়ন সম্প্ৰসাৰণ * চৰকাৰৰ তৰফৰ পৰা বিত্তীয় সাহায্য * খাদ্য প্ৰক্ৰিয়াকৰণ,ধূপকাঠি আদিৰ দৰে ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগ **পৰামৰ্শমূলক কাৰ্যসূচীসমূহ হ'ল—** * আধুনিক যন্ত্ৰপাতি আৰু সা-সজুঁলিৰ ব্যৱহাৰ সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ * গাঁওবাসীক আধুনিক প্ৰযুক্তি প্ৰদান * দক্ষতা উত্তৰণ আৰু নতুনত উৎপাদন উন্নয়ন আৰু উৎপাদন বিবিধকৰণৰ ওপৰত প্ৰশিক্ষণ * কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপন * প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে উৎপাদিত সামগ্ৰী বৃহৎ পৰিমাণে ক্ৰয়ৰ ব্যৱস্থা প্ৰদান।
ঋণৰ সুবিধা	এই সন্দৰ্ভত **নথি-২ৰ তালিকা-১৬**ত আলোচনা কৰা হৈছে। **প্ৰধান বাধাসমূহ আৰু ইয়াৰ কাৰণবোৰ হৈছে ঃ** * বিত্তীয় বহিৰ্ভূত * বেচৰকাৰী ঋণদাতাসকলৰ দ্বাৰা উচ্চ হাৰত সুত ধাৰ্য কৰা

	সুযোগসমূহ হৈছে ঃ * আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন * পৰ্যাপ্ত সজাগতা **পৰামৰ্শমূলক কাৰ্যসূচী হৈছে ঃ** * পৰিৱেশ পৰ্যটন গাইড সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ * পৰিৱেশ পৰ্যটন গাইড সম্পৰ্কে পথ প্ৰদৰ্শন।
কৌশলগত হস্তক্ষেপ	ওপৰত পৰামৰ্শ হিচাপে আগবঢ়োৱা কৰ্মসূচীসমূহৰ ভিত্তিত নিম্নোক্ত বিষয়সমূহক জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাবে কৌশলগত হস্তক্ষেপ হিচাপে গণ্য কৰিব পাৰি ঃ ১) **কৃষি আৰু উদ্যানশস্য ঃ** ট্ৰেক্টৰ চলোৱাৰ প্ৰশিক্ষণ, কৃষি দক্ষতা উন্নয়ন কাৰ্যসূচী, কীটনাশক, সংকৰ প্ৰজাতিৰ শস্যৰ খেতি সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ। ২) **পশুপালন ঃ** গাহৰি পালন, কুকুৰা পালন। ৩) **বিশেষ দক্ষতা ঃ** আধুনিক যন্ত্ৰপাতি আৰু সা-সঁজুলি সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ, গাঁওবাসীক আধুনিকপ্ৰযুক্তি প্ৰদান, দক্ষতা উন্নয়ন আৰু নতুন সামগ্ৰী উৎপাদন আৰু বিবিধ প্ৰকাৰ সামগ্ৰী উৎপাদন সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ, কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপন, প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে উৎপাদিত সামগ্ৰী বৃহৎ পৰিমাণে ক্ৰয়ৰ ব্যৱস্থা গ্ৰহণ। ৪) **ঋণ সুবিধা ঃ** নিকটৱৰ্তী এলেকাত আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন।

৪। জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা

জীৱিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণ	নিম্নোক্ত বিষয়সমূহৰ সাহায্যত জীৱিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণৰ ৰূপৰেখা তৈয়াৰ কৰা হৈছে ঃ * জীবিকা সম্পদ * জীবিকা পৰিপ্ৰেক্ষিত * সম্ভাব্য জীৱিকাৰ সন্দৰ্ভত অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত ডি এফ ডি আই-ৰ (ডিপাৰ্টমেণ্ট অব্ ইণ্টাৰনেচনেল ডেভেলপমেণ্ট) স্থিতিশীল জীৱিকা নিৰ্দেশিকা ব্যৱহাৰ কৰি বগাপানী পাণবাৰী জে এফ এম চিৰ জীৱিকা পৰিস্থিতি বিশ্লেষণ কৰা হৈছে। নিম্নোক্ত ভিত্তিত জে এফ এম চি-ৰ বৰ্তমান জীৱিকা পৰিস্থিতিৰ ৰূপৰেখা তৈয়াৰ কৰা হৈছে— ১) প্ৰাকৃতিক মূলধন ২) বস্তুগত মূলধন ৩) সামাজিক মূলধন ৪) মানৱ সম্পদ ৫) বিত্তীয় মূলধন
	প্ৰাকৃতিক মূলধন ঃ বিথৰাই ইডিচিৰ প্ৰান্তীয় এলেকাত অৱস্থিত প্ৰধান বনাঞ্চল হৈছে মানাহ সংৰক্ষিত উদ্যান আৰু মানাহ আৰু বেকী নামৰ দুখন নৈ। অধিকাংশ লোক কাঠখৰি, সেউজ খাদ্য আদিৰ বাবে বাহিৰৰ বজাৰ আৰু নিকটৱৰ্তী গাঁওবিলাকৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। খেতি কাম আৰু পশুপালনৰ উদ্দেশ্যে গাঁওবাসীয়ে নদীৰ পানী, হেণ্ড পাম্প আৰু অতি নগণ্যসংখ্যক কুঁৱাৰ পানী ব্যৱহাৰ কৰে। **বস্তুগত মূলধন ঃ** বিথৰাই ইডিচিৰ অধিকাংশ পৰিয়াল ভূমি আৰু উদ্যানশস্যৰ কামকাজত জড়িত আৰু ৪৪ শতাংশ হৈছে উপান্ত খেতিয়ক যিসকলৰ খেতিৰ মাটি দুই হেক্টৰতকৈও কম। ভূমি মালিকানাৰ বিতং তথ্য তালিকা ৩ পৰিশিষ্ট- ৬ত বৰ্ণনা কৰা হৈছে। গাঁওখনত সাতটা ঘৰ পকী, আঠটা অৰ্ধপকী আৰু বাকী ৪৪ টা হৈছে খেৰৰ ঘৰ/ কেঁচা ঘৰ, শক্তিৰ বিভিন্ন উৎস যেনে জৈৱ বস্তু, কেৰাচিন, বিদ্যুৎ, এল পি জি আৰু মমৰ ভিতৰত গাঁওবাসীয়ে কেৱল পৰিয়ালৰ আৰু অন্যান্য ব্যৱহাৰৰ কাৰণে কাঠখৰি আৰু কেৰাচিনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। যদিও কিছু পৰিয়ালৰ এল পি জি আছে কিন্তু তাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰতা অতি কম (দ্ৰষ্টব্য তালিকা ১০, ১১) ইডিচি এলেকাৰ ভিতৰত মাত্ৰ এখন নিম্ন প্ৰাথমিক বিদ্যালয় আছে। অন্য কোনো শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠান নাই (দ্ৰষ্টব্য তালিকা ৫) জলসম্পদৰ ক্ষেত্ৰত ৮৪ শতাংশ পৰিয়ালৰ টিউবৱেল আছে, ১৬ শতাংশ পৰিয়ালৰ কুঁৱাসহ দুয়োটাই আছে। **সামাজিক মূলধন ঃ** গাঁওবাসীয়ে তেওঁলোকৰ ভূমিকা কাম-কাজ আৰু নিৰ্দিষ্টভাৱে তেওঁলোকে কি সুফল পাবলৈ গৈ আছে সেই সম্পৰ্কে সচেনতাৰ অভাৱৰ কাৰণে জে এফ এম চিৰ কাম-কাজত সম্পূৰ্ণভাৱে জড়িত হোৱা নাই। গাঁওখনত মাত্ৰ চাৰিটা মহিলা আত্মসহায়ক গোট আৰু এটা অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ আছে. গাঁওখনত কোনো যুৱ সংঘ নাই আৰু এটা মন্দিৰ আছে য'ত গাঁওবাসীয়ে সামাজিক সভা আদি অনুষ্ঠিত কৰে।

	মানৰ সম্পদ ঃ ইডিচিৰ মুঠ জনসংখ্যাৰ ৮৮ শতাংশ শিক্ষিত আৰু তাৰেই ৪৪ শতাংশই স্কুলীয়া শিক্ষাৰ উচ্চ প্ৰাথমিক পৰ্যায় অতিক্ৰম কৰিছে। **বিত্তীয় মূলধন** ইডিচি এলেকা বা নিকটৱৰ্তী এলেকাত কোনো চৰকাৰী বেংক বা ঋণদাতা প্ৰতিষ্ঠান নাই। অৱশ্যে গাঁওবাসীয়ে অনানুষ্ঠানিক ঋণদাতা গোটৰ পৰা, আত্মীয় আদিৰ পৰা ঋণ লয়। অতি কম সংখ্যক লোকৰহে বাণিজ্যিক বেংকসমূহত একাউণ্ট আছে, কিন্তু তেওঁলোক বিত্তীয় অন্তৰ্ভুক্তিৰ সুফল সম্পৰ্কে সচেতন নহয়। **জীৱিকাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিত** তলৰ অনুমাপকৰ ভিত্তিত বিথৰাইৰ জীৱিকা কাৰ্যসূচী চিনাক্ত কৰা হৈছে। ক) ইডিচিৰ মুঠ উপাৰ্জনৰ ক্ষেত্ৰত নিৰ্দিষ্ট জীৱিকা কাৰ্যসূচীৰ অৱদান খ) নিৰ্দিষ্ট জীৱিকা কাৰ্যসূচীত উপাৰ্জন গোটৰ শতকৰা নিয়োজন। গ) সাম্ভাৱ্য জীৱিকা কাৰ্যসূচীত অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক।
উপাৰ্জন বৃদ্ধিৰ কাম-কাজ	গাঁৱৰ পৰিকল্পনা কৰা মূল উপাৰ্জন সৃষ্টি কাম-কাজবোৰ হ'ল ঃ **কৃষিখণ্ড ঃ** * হাঁহ-কুকুৰা পালন আৰু গাহৰি পালন * কৃষি * উদ্যান শস্য (চাহ) **কৃষি বহিৰ্ভূত খণ্ড ঃ** * গাড়ী চলোৱা * হস্ততাঁত -বয়ন * খাদ্য প্ৰক্ৰিয়াকৰণ * ইলেকট্ৰিচিয়ান
আত্মসহায়ক গোটৰ কাৰ্যকলাপ	গাঁৱৰ আত্মসহায়ক গোটসমূহে তলৰ কাৰ্যসূচীসমূহ পৰিকল্পনা কৰিব পাৰে ঃ ১) সজাগতা সৃষ্টি ২) গোট গঠন আৰু সংগঠিত কৰা ৩) সমূহীয়াভাৱে জীৱিকাৰ কাম-কাজত গাঁওবাসীক চামিলকৰণ

কৰ্মসূচীৰ সাৰাংশ	পৰৱৰ্তী পৃষ্ঠাত সংযোগ কৰা হৈছে।
সংপৃক্তকৰণ	ভাৰত চৰকাৰৰ তলৰ আঁচনিসমূহৰ সৈতে পৰিকল্পনা কৰা কাৰ্যব্যৱস্থাসমূহ সংপৃক্ত কৰিব পাৰি ঃ ক) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম নিয়োগ নিশ্চিতকৰণ আঁচনি (National Rural Employment Guarantee Scheme) — গ্ৰাম্য নিয়োগৰ কাৰণে খ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বিকাশ যোজনা (Rashtriya Krishi Vikas Yojana) — কৃষি আৰু সংলগ্ন ক্ষেত্ৰৰ বিকাশৰ বাবে। গ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি সিঞ্চয় যোজনা (Rashtriya Krishi Sinchay Yojana) — পানীৰ উৎস উন্নয়ন সহিতে জলসিঞ্চনৰ কাৰণে ঘ) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ জীৱিকা অভিযান (National Rural Livelihoods Mission) ঙ) দক্ষতা বিকাশ আঁচনি (Skills Development Programme) চ) গ্ৰামোন্নয়ন আৰু জীৱিকাৰ বাবে পোৱা উপযোগী অন্যান্য আঁচনি। উপৰোক্ত সংপৃক্তকৰণে বৰ্তমানৰ পৰিকল্পনাসমূহ সফল কৰি তোলাৰ লগতে এই পৰিকল্পনাৰ কৰ্মসূচী ৰূপায়ণত পৰৱৰ্তী কালতো সহায় কৰিব।

বিথৰাই ইডিচিৰ বাবে কৰ্ম-আঁচনি

ক্ৰমিক নং	কাম-কাজ	সংখ্যা	পদ্ধতি	পৰিমাণ (টকাত)
ক)	**অংশগ্ৰহণমূলক ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা**			
১	ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ প্ৰস্তুতি	১	পি আৰ এ বেছলাইন সমীক্ষা	১,০০,০০০.০০
	মুঠ			১,০০,০০০.০০
খ)	**উৎপাদক সংগঠিত কৰা আৰু উদ্যমিতা আৰু কাৰিকৰী সামৰ্থ্য নিৰ্মাণ (সামৰ্থ্য নিৰ্মাণ)**			
১	সজাগতা গঢ়ি তোলাৰ কৰ্মসূচী	১	সজাগতা কৰ্মসূচী	২০,০০০.০০
খ. ১	দক্ষতা উন্নয়ন প্ৰশিক্ষণ			
১	চিলাই কাম আৰু বয়ন সম্পৰ্কে দক্ষতা উন্নয়ন প্ৰশিণক্ষ কাৰ্যসূচী (৩০জন)	১	প্ৰশিক্ষণ দিয়া	২,০০,০০০.০০
২	লাক্ষা খেতি সম্পৰ্কে (২৫ জনক) দক্ষতা উন্নয়ন প্ৰশিক্ষণ কৰ্মসূচী (৩০ জন)	১	দক্ষতা উন্নয়ন প্ৰশিক্ষণ কৰ্মসূচী কাৰ্যকৰী কৰা (৪০ দিন)	২,০০,০০০.০০
৩	ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগী প্ৰতিষ্ঠান প্ৰশিক্ষণ	১	৩ দিন উদ্যমিতা দিক নিৰ্ণয় কৰ্মসূচী	৫০,০০০.০০
	মুঠ			৪,৭০,০০০.০০
গ)	**সামাজিক সমাৱেশকৰণ**			
১	সমূহীয়া গোট (অৰ্থাৎ আত্মসহায়ক গোট, সমিতি, বেচৰকাৰী স্বেচ্ছাসেৱী সংস্থা, সংগঠন উৎপাদক কোম্পানী) সম্পৰ্কে সজাগতা সৃষ্টি শিবিৰ		সমবায় বিশেষজ্ঞৰ জৰিয়তে সমূহীয়া গোট গঠন সম্পৰ্কে ৪ দিনৰ সজাগতা সৃষ্টিৰ শিবিৰ	৫০,০০০.০০
২	স্ব-নিয়োজন আৰু নিযুক্তিৰ বাবে সংযোগ গঢ়ি তোলা তথা হাতে-কামে সহায়		২০১৭ মাৰ্চলৈকে চি এম এল বিশেষজ্ঞৰ জৰিয়তে গোটেই বছৰজুৰি হাতে হাতে সহায়	৫০,০০০.০০
	মুঠ			১,০০,০০০.০০
ঘ)	**মূল্যশৃংখল উন্নতকৰণ**			
গ. ১	সজাগতা গঢ়ি তোলাৰ কৰ্মসূচী			
১	ৰেডিমেড পোছাকৰ মূল্য শৃংখল উন্নতকৰণ	১	ডিজাইনৰ বিবিধ কৰণ সম্পৰ্কে ১০ দিনৰ প্ৰশিক্ষণ	৫০,০০০.০০
গ. ৩	আধুনিক সঁজুলিৰ যোগান			

	বয়নৰ আধুনিক সঁজুলি যোগান	৭	আধুনিক সঁজুলি যোগান	১,৫০,০০০.০০
	পশুধনৰ বাবে বাচন	১৫	স্পিনিং মেচিন যোগান	৭০,০০০.০০
গ. ৪	উন্নত উৎপাদন আৰু প্ৰক্ৰিয়াকৰণ সামৰ্থ			১,৩০,০০০.০০
	মুঠ			৪,০০,০০০.০০
ঙ)	**বজাৰত প্ৰৱেশৰ বাবে সহায় সমৰ্থন**			
ঘ. ১	প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতা আৰু/অথবা চৰকাৰী সংস্থাৰ সৈতে সংযোগ (গোটেই বছৰ ধৰি)	২	ক্ৰেতা আৰু বিক্ৰেতাৰ আদান-প্ৰদানৰ বাবে প্লেটফৰ্ম সৃষ্টি (২ দিন)	৮০,০০০.০০
ঘ. ২	বন বজাৰ স্থাপন	গোটেই বছৰ জুৰি	বন বজাৰৰ জৰিয়তে সংযোগ	১,০০,০০০.০০
ঘ. ৩	প্ৰদৰ্শনী অংশগ্ৰহণ	১	বন বিভাগৰ জৰিয়তে এটা প্ৰদৰ্শনীত অংশগ্ৰহণ	১,২০,০০০.০০
ঘ. ৪	অন্যান্য ভৌগোলিক বজাৰত প্ৰৱেশ	১	শিক্ষামূলক ভ্ৰমণ	১,২০,০০০.০০
ঘ. ৫	ই-পোৰ্টেল, পুস্তিকা, কেটেলগ আদিৰ জৰিয়তে প্ৰচাৰ	১	বজাৰ বিশেষজ্ঞৰ দ্বাৰা গ্ৰহণ কৰা ২ দিনৰ প্ৰশিক্ষণ আৰু সজাগতা কৰ্মসূচী	৬০,০০০.০০
	মুঠ			৪,৮০,০০০.০০
	সৰ্বমুঠ			**১৫,৫০,০০০.০০**

৫। বিথৰাই ইডিচিৰ বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা

বিথৰাই ইডিচিৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ অংশ হিচাপে গাঁও পৰ্যায়ত বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা বিতং পি আৰ এ অনুশীলনৰ পিছত প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই পৰিকল্পনাৰ উদ্দেশ্যসমূহ হ'ল জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ, পাৰিৱেশিক কাৰ্যসূচী আৰু জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলত উৎপাদন সক্ষমতা, এক স্থিতিশীল ব্যৱস্থাৰ জৰিয়তে সম্প্ৰদায়ৰ উপভোগ আৰু জীৱনধাৰণৰ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ লাভ কৰা।

১। ইডিচিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা

বিথৰাই ইডিচিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলসমূহৰ বাবে এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাই তলৰ বিভাগসমূহ বিবেচনা কৰা হৈছে।

ক) বন বিভাগৰ দ্বাৰা ইডিচিৰ ন্যস্ত কৰা বনাঞ্চল এলেকাসমূহ

উপৰোক্ত দুয়োটা বিভাগৰে ইডিচিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা সম্পৰ্কে তলত আলোচনা কৰা হ'ল ঃ

১.১। বনাঞ্চল আৰু তাৰ অৱস্থা

বিথৰাই ইডিচিত অৱস্থিত বনাঞ্চলৰ মাটি বালিঅহীয়া। বনাঞ্চলৰ মাটিৰ প্ৰকাৰৰ কিছু ঘাই ঘাই বৈশিষ্ট্য তলৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা- ২ ঃ বিথৰাই ইডিচিৰ বনাঞ্চলৰ মাটিৰ প্ৰকাৰ

পৰিমাপ	ন্যস্ত বনাঞ্চলৰ অৱস্থা	বৃক্ষৰোপিত অন্যান্য এলেকাৰ অৱস্থা
উৰ্বৰতাৰ পৰ্যায়	উৰ্বৰ	—
ভূমি ক্ষয়ৰ অৱস্থা	কম	নাই
উপস্থিতি ঃ		
(ক) পলস	নাই	নাই
(খ) বোকামাটি	নাই	নাই
(গ) নতুনকৈ প্ৰস্তুত কৰা ভূমি	নাই	নাই
(ঘ) বালিচাহি	নাই	নাই

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'খ'। বনাঞ্চলৰ মাটিৰ প্ৰকাৰ/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে হোৱা আলোচনা

বিথৰাই ইডিচিৰ বনাঞ্চলৰ মাটিৰ প্ৰকাৰৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ তলৰ সাৰাংশত দিয়া হ'ল ঃ

ক) বালিঅহীয়া মাটি

খ) কম উৰ্বৰ

১.২। উদ্ভিদসমূহৰ বৰ্তমান বিন্যাস

বিথৰাই ইডিচিৰ বনাঞ্চলসমূহৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহৰ গঠন বিন্যাস তলত উল্লেখ কৰা হ'ল। এইটো মন কৰিবলগীয়া যে স্থানীয় বনাঞ্চলসমূহক চিৰহৰিৎ বনাঞ্চল হিচাপে শ্ৰেণীভুক্ত কৰা হৈছে।

তালিকা- ৩ ঃ বিথৰাই ইডিচি-ৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ

প্ৰজাতি	স্থানীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
প্ৰধান বনজ প্ৰজাতি		
সহযোগী	গমাৰি	গমেলিনা আৰ্ব'ৰিয়া
	অৰ্জুন	টাৰ্মিনেলিয়া অৰ্জুন
	একাচিয়া	ৰেক'স্পাৰ্মা
	টোৰা	এঙ্গিঅ'স্পাৰ্থ
	সোণাৰু	কেছিয়া ফিষ্টুলা
গুল্ম	ঢেকীয়া	ফাৰ্নছ
ভেষজ উদ্ভিদ	অৰ্জুন	টাৰ্মিনেলিয়া অৰ্জুন
	শিলিখা	টাৰ্মিনেলিয়া চেবুলা
	নিম	আজাডিৰেক্টাইণ্ডিকা
	আমলখি	ফিলান্থাছেম্বলিকা
অন্যান্য, যদি আছে	জাতি বেত	কেলামাছ টেনুইছ
	ভলুকা বঁহা	বেম্বুছা টুল্ডা
	আমলখি	এম্বলিকা অফিচিনেলিছ
	বিজুলি বাঁহ	বেম্বুছা (পল্লিডা)
	অৰ্জুন	টাৰ্মিনেলিয়া অৰ্জুন
	সাঁচি	একুইল্লেৰিয়া আগাল্লোচা

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'গ। বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান প্ৰাণী আৰু উদ্ভিদসমূহ/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

২। বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাবে অন্যান্য কৰ্মসূচী

তলৰ উপশাখাসমূহত বিথৰাই ইডিচিৰ বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অন্যান্য কাৰ্যসূচী দিয়া হ'ল ঃ

২.১। জে এফ এম চি-ৰ অতীতৰ সুৰক্ষা ব্যৱস্থা

বিথৰাই ইডিচিয়ে অতীতত লোৱা বন সুৰক্ষা ব্যৱস্থাসমূহ তলত আলোচনা কৰা হ'ল ঃ

ক) জড়িত পৰিয়াল সংখ্যা ঃ উপলব্ধ নহয়

খ) জড়িত লোকৰ সংখ্যা ঃ উপলব্ধ নহয়

গ) গৃহীত ব্যৱস্থাৰ সাৰাংশ ঃ উপলব্ধ নহয়

ঘ) কোনো আনুষ্ঠানিক ব্যৱস্থা ঃ উপলব্ধ নহয়

উৎস ঃ প্ৰ'ফৰ্মা-৩, ইডিচিৰ-ৰ অৱস্থা- viii + ix / বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চি-ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

২.২। বনজ উৎপাদনৰ ঘৰুৱা চাহিদা

স্থানীয় সম্প্ৰদায়ৰ ঘৰুৱা চাহিদাৰ বাবে বনজ উৎপাদনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীলতাৰ তথ্য তলৰ তালিকাত দাঙি ধৰা হ'ল।

তালিকা- ৪ (ক) ঃ বিথৰাই ইডিচিৰ প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ ঘৰুৱা চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	পৰিয়ালৰ গড় চাহিদা		বৰ্তমান কিভাৱে চাহিদা পূৰণ হৈছে	উৎস
	চাহিদাৰ সময় ব্যৱধান	আনুমানিক পৰিমাণ		
কাঠখৰি	সঘনে	৩৫-৩৮ কেজি	ক্ৰয়	গাঁৱৰ বাহিৰৰ পৰা
ঘৰৰ বাবে কাঠ	নাই	নাই	নাই	নাই
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	নাই	নাই	নাই	নাই
খুঁটা / বাঁহ	নাই	নাই	নাই	নাই
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	নাই	নাই	নাই	নাই
এন টি এফ পি	নাই	নাই	নাই	নাই
অন্যান্য	নাই	নাই	নাই	নাই

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, **তালিকা-৩.২**/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু ইডিচিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

বিথৰাই ইডিচিত মুঠ ১০৫ ঘৰ পৰিয়াল আছে। ওপৰৰ তালিকা আৰু এই পৰিয়ালৰ সংখ্যাৰ পৰা প্ৰাপ্ত তথ্য অনুসৰি বিথৰাই গাঁৱৰ বাবে বছৰি মুঠ বনজ উৎপাদনৰ চাহিদা নিজস্ব ব্যৱহাৰৰ বাবে তলত উল্লেখ কৰা ধৰণৰ—

তালিকা- ৪ (খ) ঃ বিথৰাই সকলো পৰিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ বাৰ্ষিক চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	সম্প্ৰদায়ৰ চাহিদা বাৰ্ষিক কিঃগ্ৰাঃ (*)	মন্তব্য
কাঠখৰি	১০০২০০	ক্ৰয়/গাঁৱৰ এলেকাৰ বাহিৰত
ঘৰৰ বাবে কাঠ	-	-
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—
খুঁটা / বাঁহ	-	-
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	-	-
এন টি এফ পি	-	-
অন্যান্য—	-	-

উৎস ঃ ওপৰৰ **তালিকা-৪ (ক)** আৰু সম্প্ৰদায়ৰ তথ্যৰ পৰা প্ৰাপ্ত মুঠ পৰিয়ালৰ সংখ্যা

(*) = পৰিয়ালসমূহৰ গড় চাহিদাৰ আনুমানিক পৰিমাণ (**তালিকা-৪ (ক)** × —টা পৰিয়াল)

২.৩। গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সামগ্ৰী সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

যিহেতু বনাঞ্চল সংৰক্ষিত এলেকাৰ ওচৰত অৱস্থিত, সেয়ে গাঁওবাসীয়ে বিক্ৰীৰ বাবে বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ নকৰে।

তালিকা- ৫ (ক) ঃ বিথৰাই ইডিচিৰ গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

বনজ উৎপাদনৰ নাম	বিপণনৰ বাবে সংগ্ৰহ			সংগ্ৰহৰ স্থান
	ঋতু / মাহ	সংগ্ৰহকাৰী পৰিয়ালৰ সংখ্যা	সংগৃহীত সামগ্ৰীৰ গড় পৰিমাণ (কিঃ গ্ৰাঃ)	
কাঠখৰি	বছৰজুৰি	৬৫	১৯৬৫	ক্ৰয়
ঘৰৰ বাবে কাঠ	—	—	—	—
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—	—
বাঁহ	—	—	—	—
খুঁটা	—	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	—	—	—	—
এন টি এফ পি	—	—	—	—
অন্যান্য	—	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, **তালিকা-৩.৩**/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু ইডিচিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

ওপৰৰ তালিকাত উল্লিখিত তথ্যৰ লগত সম্পৰ্কিত কিছু প্ৰাসংগিক তথ্য তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ৫ (খ) ঃ বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

বনজ উৎপাদনৰ নাম	উদ্বৃত্ত বিপণন (কিঃ গ্ৰাঃ)	কেনেদৰে বিপণন কৰা হয়	বনজ উৎপাদন বিক্ৰীৰ মাধ্যমেৰে প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ গড় আয়
কাঠখৰি	—	প্ৰযোজ্য নহয়	—
ঘৰৰ বাবে কাঠ	—	—	—
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	—	—	—
খুঁটা	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	—	—	—
এন টি এফ পি	—	—	—
অন্যান্য—	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, **তালিকা-৩.৪**/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু ইডিচিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

২.৪। বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদা— ঘৰুৱা ব্যৱহাৰ আৰু বিপণনৰ বাবে

পূৰ্বে উল্লেখ কৰা উপ-শাখাৰ তথ্যৰ ভিত্তিত বিথৰাই ইডিচিৰ সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদাৰ সাৰাংশ তলত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ৬ ঃ বিথৰাই ইডিচিৰ গাঁওবাসীৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	সম্প্ৰদায়ৰ চাহিদা বাৰ্ষিক কিঃগ্ৰাঃ (*) তালিকা - ৪(খ)ৰ পৰা	উদ্বৃত্ত বিপণন (কিঃগ্ৰাঃ) তালিকা - ৫(খ)ৰ পৰা	মন্তব্য
কাঠখৰি	১০০২০০	—	১০০২০০
ঘৰৰ বাবে কাঠ	-	-	-
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	-
খুঁটা / বাঁহ	-	-	-
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	-	-	-
এন টি এফ পি	-	-	-
অন্যান্য—	-	-	-

দ্ৰষ্টব্য ঃ পূৰ্বৱৰ্তী পৃষ্ঠাত উল্লেখ কৰা এই অধ্যায়ৰ তালিকা ৪ (খ) আৰু ৫ (খ)

৩। বন সুৰক্ষা সংক্ৰান্ত বিষয়

৩.১। সুৰক্ষা সমস্যাসমূহ

বিথৰাই ইডিচিৰ বনাঞ্চল সুৰক্ষাৰ বিষয়সমূহ সংক্ষিপ্তভাৱে তলত দিয়া হ'ল—

তালিকা- ৭ ঃ বিথৰাই ইডিচিৰ সুৰক্ষা সমস্যাসমূহ

সমস্যাৰ ধৰণ	প্ৰাসংগিক (হয়/নহয়)	গুৰুত্ব (হয়/নহয়)
চৰণীয়া পথাৰ-স্থানীয় পশু	হয়	হয়
চৰণীয়া পথাৰ- অন্যান্য এলেকাৰ পশু	হয়	হয়
বেআইনীভাৱে কাঠকটা	নাই	
কাঠ চোৰাং চালান	নাই	
দুৰ্ঘটনাবশতঃ অগ্নিকাণ্ড	নাই	
বনভূমি বেদখল	নাই	
অন্যান্য	নাই	

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা ৩.৫/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু ইডিচিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

এইদৰে উপৰোক্ত ইডিচিত বন সুৰক্ষা সম্পৰ্কীয় বিষয়ত সন্মুখীন হোৱা দিশসমূহ হ'ল—

ক) চৰণীয়া পথাৰ — স্থানীয় জন্তু

খ) চৰণীয়া পথাৰ — অন্যান্য এলেকাৰ জন্তু

৩.২। বনাঞ্চল ক্ষতিৰ কাৰণসমূহ

বিথৰাই ইডিচিত বনাঞ্চল অনুন্নয়নৰ কাৰণসমূহ তলত দিয়াৰ দৰে উল্লেখ কৰিব পাৰি—

ক) কোনো বৈজ্ঞানিক পৰিকল্পনা নাই

খ) ঘৰচীয়া পশুৰ বাবে চৰণীয়া পথাৰ

(**সূত্ৰ ঃ** প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা ৩.৬/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু ইডিচিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা)

৪। বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ

বিথৰাই ইডিচি-ত বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ তলৰ উপ-শাখাত দিয়াৰ দৰে উল্লেখ কৰিব পাৰি, যেনে সুৰক্ষাৰ পৰিকল্পনা, বন উন্নয়ন (পৰিচৰ্যা), নাৰ্চাৰী উন্নয়ন, তত্ত্বাৱধান আৰু বিবিধ প্ৰকাৰৰ কাম-কাজ।

৪.১। সুৰক্ষা পৰিকল্পনা

সুৰক্ষা পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ তলত দিয়াৰ দৰে— বিথৰাই ইডিচি-ৰ বন সুৰক্ষা সম্পৰ্কীয় বিষয়সমূহ পূৰ্বে আলোচিত উপ-শাখা ৩.১ৰ পৰা আলোচনা কৰা হৈছে।

তালিকা- ৮ ঃ বিথৰাই ইডিচিৰ সুৰক্ষা পৰিকল্পনা

সুৰক্ষা কৰ্ম (প্ৰযোজ্য হিচাপে প্ৰফ'ৰ্মা-৩ৰ তালিকা ৩.৭ৰ পৰা পূৰণ কৰা হ'ব	**বনাঞ্চল এলেকাৰ অৱস্থিতি**	**ব্যৱস্থা গ্ৰহণৰ সংখ্যাগত মান নিৰ্ণয় (দৈৰ্ঘ্য, আয়তন, আকাৰ ইত্যাদি)**	**সময়-কাল**	**অগ্ৰাধিকাৰ (উচ্চ /মধ্যম/নিম্ন)**
উপলব্ধ নহয়	উপলব্ধ নহয়	উপলব্ধ নহয়	উপলব্ধ নহয়	উপলব্ধ নহয়
উপলব্ধ নহয়	উপলব্ধ নহয়	উপলব্ধ নহয়	উপলব্ধ নহয়	উপলব্ধ নহয়
উপলব্ধ নহয়	উপলব্ধ নহয়	উপলব্ধ নহয়	উপলব্ধ নহয়	উপলব্ধ নহয়
উপলব্ধ নহয়	উপলব্ধ নহয়	উপলব্ধ নহয়	উপলব্ধ নহয়	উপলব্ধ নহয়
উপলব্ধ নহয়	উপলব্ধ নহয়	উপলব্ধ নহয়	উপলব্ধ নহয়	উপলব্ধ নহয়

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা- ৩.৭/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

এইদৰে বিথৰাই ইডিচিত পৰিকল্পনা কৰা উল্লেখযোগ্য প্ৰতিৰক্ষা ব্যৱস্থাসমূহ (উচ্চ/মধ্যম অগ্ৰাধিকাৰসহ) তলত দিয়াৰ দৰে—

ক) বেৰ

খ) অগ্নি সুৰক্ষা

৪.২। প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ প্ৰকাৰ

বিথৰাই ইডিচি-ৰ বনাঞ্চলৰ ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকাসমূহৰ নিৰাময়ৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ ধৰণ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা- ৯ ঃ বিথৰাই ইডিচিত প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ প্ৰকাৰ

নিৰাময় ব্যৱস্থা	**প্ৰয়োজনীয় (হয়/নহয়)**	**জে এফ এম চি-ৰ দায়িত্ব (হয়/নহয়)**	**মাহ/বছৰ যেতিয়া কৰিব পাৰি**	**নিৰাময় ব্যৱস্থাৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত বৰ্ধিত এলেকা (হেক্টৰ)**
ক্ষতিগ্ৰস্ত বনাঞ্চলৰ পুনৰুদ্ধাৰ	হয়	হয়	এপ্ৰিল-আগষ্ট	
কটা গছৰ গুৰিৰ সুৰক্ষা	নহয়	নহয়		
জল বিভাজিকা নিৰাময়	হয়	হয়	বছৰজুৰি	
জলাধাৰ	নহয়	নহয়		
ঘাঁহ আৰু তৃণভূমিৰ কাম	নহয়	নহয়		
বাঁহ ৰোপণ	হয়	হয়	জুন-আগষ্ট	—
বীজ সিঁচা	হয়	হয়	বছৰজুৰি	—
শিপা আৰু অংকুৰ কটা আৰু ৰোপণ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	—
কলম আৰু নিৰাময়	নহয়	নহয়		
শিলৰ প্ৰাচীৰ/অন্য বেৰ	হয়		বছৰজুৰি	
সামাজিক বেৰ	হয়		বছৰজুৰি	
অন্যান্য কাম-কাজ (হাতীৰ পৰা সুৰক্ষা)	হয়		বছৰজুৰি	

সূত্ৰ ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা-৩.৯/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু ইডিচিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

এইদৰে বিথৰাই ইডিচিৰ বনাঞ্চল এলেকাত নিৰাময় কাম-কাজৰ বাবে নিম্নোক্ত প্ৰস্তাৱসমূহ দিয়া হৈছে ঃ

ক) বীজ সিঁচা

খ) শিপা আৰু অংকুৰ কটা আৰু ৰোপণ

পৰিশিষ্ট তালিকা

পৰিশিষ্ট নং	শিৰোনাম	পৃষ্ঠা নং
১	**মানচিত্ৰ ঃ**	
	* অৱস্থান মানচিত্ৰ	২৯
	* গাঁৱৰ সামাজিক মানচিত্ৰ	৩০
	* গাঁৱৰ সম্পদৰ মানচিত্ৰ	৩১
২	গাঁৱৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ মানচিত্ৰ (জি আই এছ)	৩২
৩	**পি আৰ এ অনুশীলন**	৩৩
	* সামাজিক মানচিত্ৰায়ন	৩৩
	* সম্পদৰ স্থানাংক	৩৫
	* সময়কালীন সমীক্ষা	৩৭
	* জীৱিকাৰ ঋতুকালীনতা	৩৮
	* ভেন ডায়েগ্ৰাম	৪০
	* অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক আৰু ই পি এ	৪২
৪	আলোকচিত্ৰ	৪৩
৫	**ইডিচিৰ কাৰ্যকৰী কমিটীৰ সদস্যৰ তালিকা**	৪৫
	ইডিচি পঞ্জীয়কৰণ প্ৰমাণ পত্ৰ	৪৭
৬	**পূৰণ কৰা তালিকা-প্ৰফ'ৰ্মা ১ৰ পৰা ৪ (তালিকা ১-১৬)**	৪৮

পৰিশিষ্ট I

১.   গাঁৱৰ মানচিত্ৰ

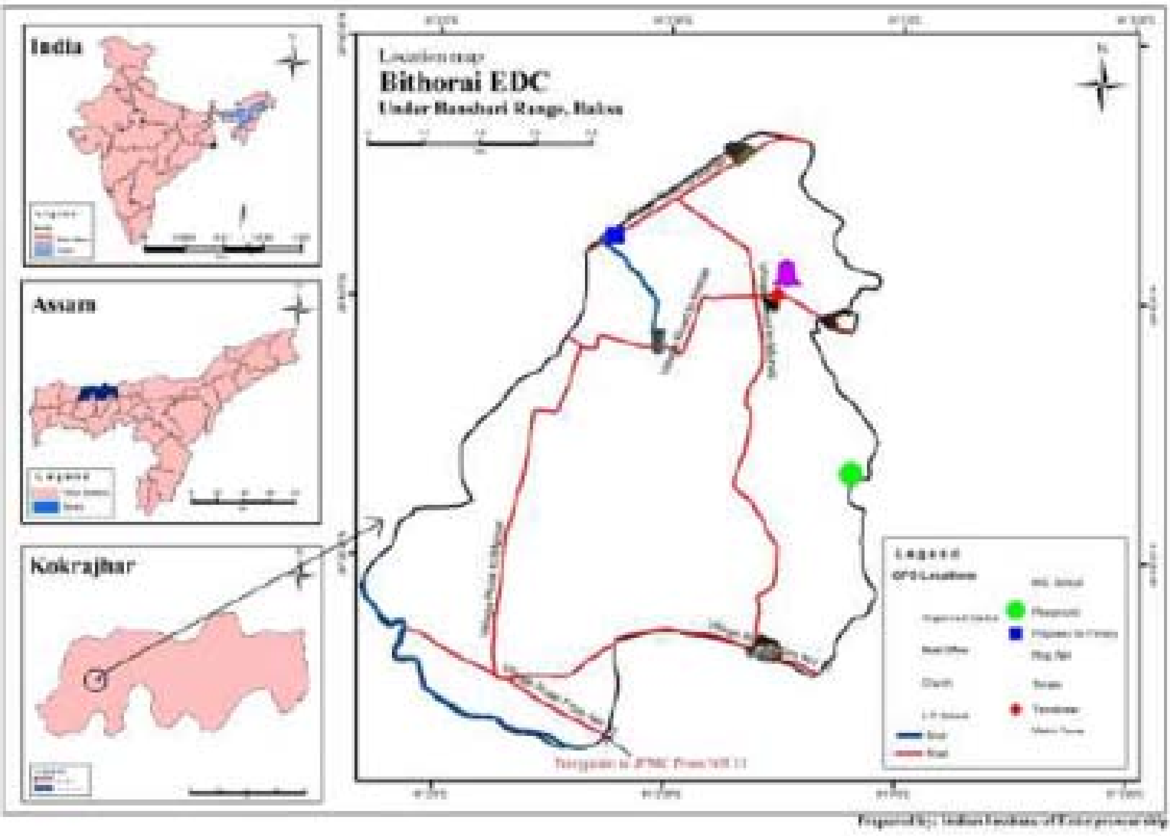

২. বিথৰাই ইডিচিৰ সামাজিক মানচিত্ৰ

৩. বিথৰাই ইডিচিৰ সম্পদ মানচিত্ৰ

পৰিশিষ্ট II

জি আই এছৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ মানচিত্ৰ

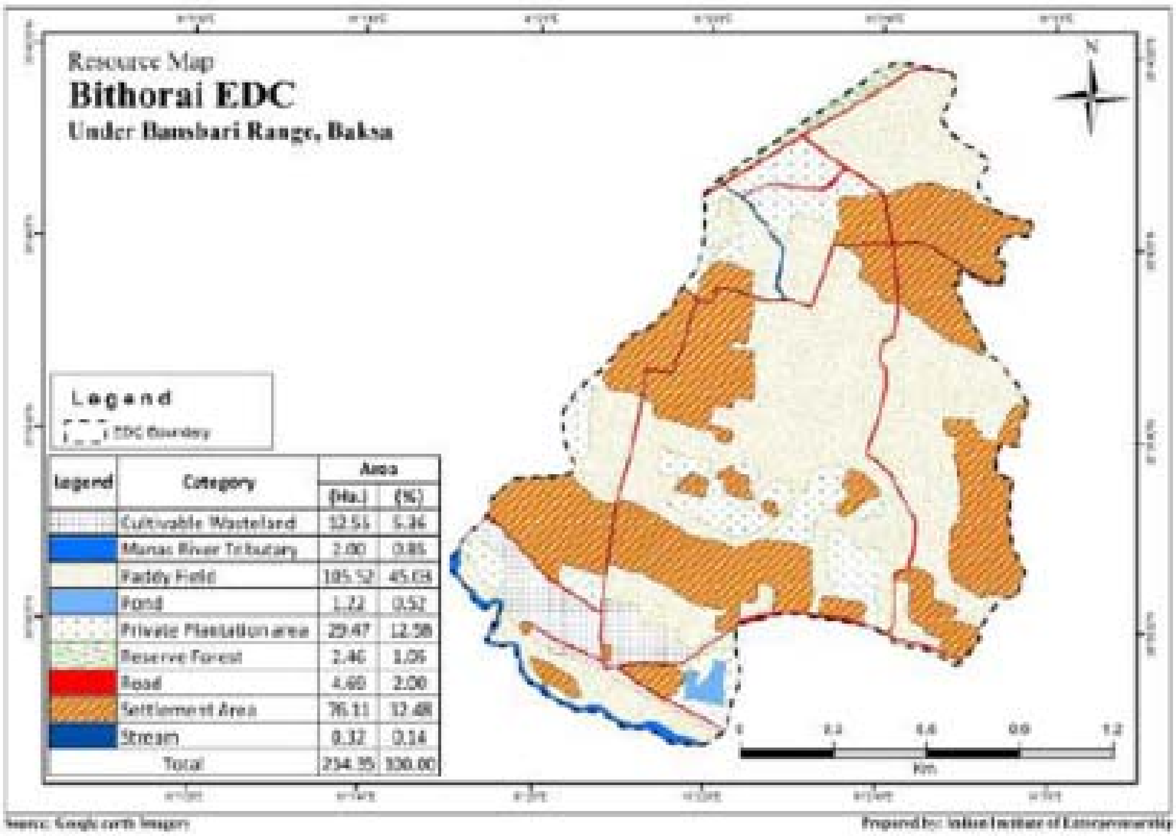

Source: Google earth Imagery

Prepared by: Indian Institute of Entrepreneurship

পৰিশিষ্ট ৩

পি আৰ এ কাম-কাজ

অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰামীণ মূল্যায়ণৰ স্থান আৰু সময় ঃ

অংশগ্ৰহণকাৰীৰ সংখ্যা	৯০
সময়	পুৱা ১০.৩০ বজা, ৪ জুলাই, ২০১৬
স্থান	ৰাজহুৱা সভাঘৰ (বিথৰাই গাঁও)

তালিকা ঃ ৩.১ বিথৰাই ইডিচিৰ অধীনস্থ গাঁওসমূহৰ চমু বিৰৰণ

ক্ৰমিক নং	গাঁৱৰ নাম	পৰিয়ালসংখ্যা	জনসংখ্যা		
			মুঠ	পুৰুষ	মহিলা
১	বিথৰাই	১০৫	৬৩৫	৩৩০	৩০৫
	মুঠ	**১০৫**	**৬৩৫**	**৩৩০**	**৩০৫**

সুত্ৰ ঃ ক্ষেত্ৰ সমীক্ষা

পি আৰ এ কলাকৌশলৰ অনুশীলনত ব্যৱহৃত বিভিন্ন পি আৰ এ পদ্ধতি তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ

ক) সামাজিক মানচিত্ৰায়ন
খ) সম্পদৰ স্থানাংক
গ) সময়সূী পুনৰীক্ষণ
ঘ) ঋতু অনুযায়ী বিশ্লেষণ
ঙ) চাপাট্টি ডায়েগ্ৰাম

৩.১ সামাজিক মানচিত্ৰায়ন ঃ

বিথৰাই ইডিচিৰ আৰ্থ-সামাজিক অৱস্থা পৰ্যবেক্ষণৰ উদ্দেশ্যে সামাজিক মানচিত্ৰায়নৰ কাম-কাজ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। এই মানচিত্ৰায়নত পৰিয়ালসমূহৰ আৱাসৰ ধৰণ, বিদ্যালয়ৰ পৰ্যাপ্ততা, সামাজিক আন্তঃগাঁথনি, ধৰ্ম আৰু সম্প্ৰদায়ৰ বিশ্বাস আদি চিহ্নিত কৰা হয়। সামাজিক মানচিত্ৰানৰ পূৰ্বে পি আৰ এত গাঁওবাসীক সমবেত কৰা উদ্দেশ্যে গাঁৱৰ ভিতৰতে এক সজাগতা শিবিৰ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। পি আৰ এ কাম-কাজত গাঁওবাসীয়ে সক্ৰিয়ভাৱে অংশগ্ৰহণ কৰিছে।

পোনপ্ৰথমে গাঁওবাসীক গাঁৱৰ প্ৰধান পথসমূহৰ মানচিত্ৰ আঁকিবলৈ কোৱা হয়। তাৰপিছত তেওঁলোকক তেওঁলোকৰ আৱাস, গুৰুত্বপূৰ্ণ সামাজিক স্থানবোৰ আৰু চৰকাৰী কাৰ্যালয়সমূহৰ অৱস্থান পি আৰ এ দলৰ সদস্যসকলৰ সহায়ত আঁকিবলৈ কোৱা হয়। তেওঁলোকৰ ভিতৰত দুজনমানে স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে মানচিত্ৰ আঁকিবলৈ আগবাঢ়ি আহে। তেওঁলোকক গাঁৱৰ অন্যান্য বাসিন্দা আৰু দলৰ সদস্যসকলে সহায় কৰে। গাঁৱৰ সকলো বাসিন্দাই মানচিত্ৰত তেওঁলোকৰ আৱাসৰ অৱস্থান চিহ্নিত কৰে। মানচিত্ৰায়ন প্ৰক্ৰিয়াৰ পিছত দলৰ সদস্যসকলে পৰিয়ালসমূহৰ ধৰণ, যেনে ঃ পকী, অৰ্ধপকী, ইন্দিৰা আৱাস যোজনা আৰু খেৰৰ ঘৰৰ বিষয়ে তথ্য সংগ্ৰহ কৰে।

তালিকা ৩.২ ঃ গাঁওসমূহৰ বিষয়ে তথ্য

	গাঁও	ছোটোলাৰফেং
সামাজিক তথ্য	মুঠ জনসংখ্যা	৬৩৫
	পুৰুষ	৩৩০
	মহিলা	৩০৫
	মুঠ পৰিয়াল	১০৫
	পকী ঘৰৰ সংখ্যা	১৪
	খেৰৰ ঘৰ বা কেঁচাঘৰৰ সংখ্যা	৮৫
	অৰ্ধপকী ঘৰৰ সংখ্যা	৬
উল্লেখযোগ্য বিষয়	দলং	
	জলধাৰা	০
	নদী	১
	খেলপথাৰ	১
	ৰাজহুৱা সভাৰ	১
	কুঁৱা	
	পৰ্যবেক্ষণ টাৱাৰ	১
	প্ৰতিৰোধক বান্ধ	নাই

■ সামাজিক মানচিত্ৰায়নৰ অধীনত চলোৱা অধ্যয়নত মুঠ ৮৫টা পৰিয়ালৰ আটাইবোৰ আৰু আটাইবোৰ কেওটা ঘৰ চিহ্নিত কৰে। মাত্ৰ ছটা ঘৰ অৰ্ধপকী আৰু চৈধ্যটা পকী ঘৰ। যদিও সমগ্ৰ গাঁওখন চিপিএল শ্ৰেণীত পৰে তথাপি ইন্দিৰা আৱাস যোজনাৰ কোনো ঘৰ নাই। ইয়াৰ পৰাই বুজিব পাৰি যে চৰকাৰৰ ইন্দিৰা আৱাস যোজনা আঁচনিত উল্লেখযোগ্যভাৱে গাঁও অঞ্চলত বসবাস কৰা যথেষ্টসংখ্যক দৰিদ্ৰ লোকক সামৰি লোৱা হোৱা নাই।

■ পৰিয়ালসমূহৰ শ্ৰেণীভিত্তিক বিভাজনৰ বিপৰীতে গুৰুত্বপূৰ্ণ ঠাই যেনে ৰাজহুৱা সভাঘৰ, প্ৰাথমিক বিদ্যালয়, অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ, খেলপথাৰ, ধৰ্মীয় অনুষ্ঠান আদি মানচিত্ৰত অংকিত কৰা হয়।

■ গাঁৱত শিক্ষাৰ ব্যৱস্থা হিচাপে প্ৰাথমিক পৰ্যায়লৈকে সন্তোষজনক নহয়। গাঁওখনত এটা অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ আছে যদিও মন কৰিবলগীয়া কথা যে কেন্দ্ৰটোৰ কোনো আন্তঃগাঁথনিয়েই নাই। তেওঁলোকে ৰাজহুৱা সভাঘৰৰ পৰাই কেন্দ্ৰটো চলাই আছে।

■ অধিকাংশ লোক বড়ো সম্প্ৰদায়ৰ আৰু তেওঁলোক অনুসূচিত জনজাতি। কিছু আদিবাসীও (চাহ জনজাতি) আছে আৰু তেওঁলোক অ' বি চি সম্প্ৰদায়ভুক্ত। সমগ্ৰ গাঁওবাসীৰ মাজত হিন্দু আৰু খ্ৰীষ্টান উভয় ধৰ্মই আছে।

জ্ঞাত তথ্য ঃ

- বিথৰাই ইডিচিৰ গাঁৱৰ ভিতৰত যদিও বিদ্যুৎ সংযোগ আছে কিন্তু বিদ্যুৎ যোগান অতি নগণ্য আৰু দৈনিক ১৯-২১ ঘণ্টাৰো অধিক সময় বিদ্যুৎ যোগান নাথাকে।

  অধিকাংশ পৰিয়াল এতিয়াও বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল আৰু ৰন্ধাবঢ়াৰ বাবে তেওঁলোকে কাঠখৰি ব্যৱহাৰ কৰে। কাঠখৰি সংগ্ৰহৰ বাবে তেওঁলোকে বনাঞ্চললৈ যায় যাৰ ফলত বনাঞ্চলৰ ক্ষতি কাৰণে বন বিভাগ এতিয়াও উদ্বিগ্ন হৈ আছে।
- শালবাৰীত এটা প্ৰাথমিক স্বাস্থ্যকেন্দ্ৰ আৰু ডাকঘৰ আছে যিটো ইডিচিৰ পৰা চাৰি কিঃমিঃ নিলগত। গাঁওবাসীয়ে স্বাস্থ্য পৰীক্ষাৰ কাৰণে বহু দূৰলৈ যাবলগীয়া হয়।
- ইডিচিৰ এটা ৰাজহুৱা সভাঘৰ আছে য'ত বিভিন্ন সভা আদি অনুষ্ঠিত হয়। প্ৰধান প্ৰধান সভাবোৰ হৈছে গাঁও পঞ্চায়তৰ সভা, গাঁওবুঢ়াৰ সভা, বন বিভাগৰ সভা আৰু অন্যান্য ৰাজনৈতিক সভা।
- ঘৰচীয়া পশুৰ পৰ্যাপ্ত খাদ্যৰ বাবে গাঁওবাসীয়ে গাঁৱৰ বাহিৰৰ এলেকা আৰু স্থানীয় বজাৰ এলেকাত নিৰ্ভৰ কৰে। ইডিচিৰ গাঁওখন সম্পূৰ্ণভাৱে শস্যৰ অৱশিষ্টাংশ, সেউজ খাদ্য, ঘাঁহ আদিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। শস্য চপোৱাৰ পিছত পথাৰত ৰৈ যোৱা অৱশিষ্টাংশ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। পাতকাণ্ড আৰু শস্যৰ বীজৰ বাকলি আদি।
- কিছু চৰণীয়া পথাৰ আছে যিবোৰ গাঁওবাসীয়ে গবাদি পশুৰ চাৰণৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰে। এইবোৰ পথাৰ সৰ্বাধিক ছমাহৰ বাবে পৰ্যাপ্ত। ঋতুকালীন চৰণীয়া পথাৰ হিচাপে নিৰ্দিষ্ট কিছু ভূমি পশুচাৰণৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা হয়, বাকী ভূমিক পশুচাৰণৰ বাবে দিয়া নহয় আৰু সেইবোৰ ভূমিত পশু খাদ্য গজিবলৈ দিয়াৰ বাবে ৰখা হয়।
- গাঁৱত কোনো ধৰণৰ সামাজিক বেৰা নথকাৰ বাবে ইয়াৰ কৃষি আৰু পশুধন আংশিকভাৱে ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানখনৰ বনৰীয়া জীৱ-জন্তুৱে আক্ৰমণ কৰে।
- বিথৰাই ইডিচিৰ গাঁওবাসীয়ে তেওঁলোকৰ সাপ্তাহিক বজাৰ-সমাৰৰ বাবে চাৰি কিলোমিটাৰ দূৰত বাঁশবাৰীলৈ যাবলগীয়া হয়। ঘৰুৱা সা-সামগ্ৰী, বাচনবৰ্তন, খাৰু, কাপোৰ আৰু মনোহাৰী সামগ্ৰী বিভিন্ন দোকানত বিক্ৰী হয়।

৩.২ ঃ সম্পদৰ স্থানাংক

সম্প্ৰদায়ৰ বিভিন্ন ধৰণৰ সম্পদৰ গৰাকীৰ অৱস্থা চিহ্নিত আৰু বিশ্লেষণ কৰি পৰিয়াৰসমূহৰ সদস্যসকলৰ সম্পদৰ স্থানাংক বা ভাল বেয়া অৱস্থাৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ কৰা হয়। এই স্থানাংক নিৰ্ধাৰণে প্ৰকল্পৰ হিতাধিকাৰীসকলৰআৰ্থসামাজিক স্তৰ নিৰ্ধাৰণৰ বিষয়ে জনাত মূল্যায়নকাৰীসকলক সহায় কৰে আৰু স্থানীয় মানুহৰ সম্পদ-অৱস্থা আদিৰ সংজ্ঞা আৰু সূচক নিৰ্ধাৰণতো সহায় কৰে। নিম্নোক্ত মানৰ ভিত্তিৰ সহায়ত সম্পদৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছে।

(ক) ভূমি মালিকানা

(খ) বৃত্তি

এই স্থানাংক নিৰ্ধাৰণৰ জৰিয়তে দেখা গৈছে প্ৰায় ১৮ শতাংশ লোক দৰিদ্ৰ, প্ৰায় ৭০ শতাংশ লোক মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ আৰু প্ৰায় ১২ শতাংশ হৈছে ধনী শ্ৰেণীভুক্ত। দৰিদৰ লোকসকল ঘাইকৈ অনিয়মিতদিন হাজিৰা কৰা বনুৱা। মাজে সময়ে আনৰ মাটি আধিত লৈ খেতি কৰে। তেওঁলোকৰ যথেষ্ট পৰিমাণ কৃষি ভূমিও আছে।

রেখাচিত্র ঃ ৩.১   সম্পদ স্থানাংক

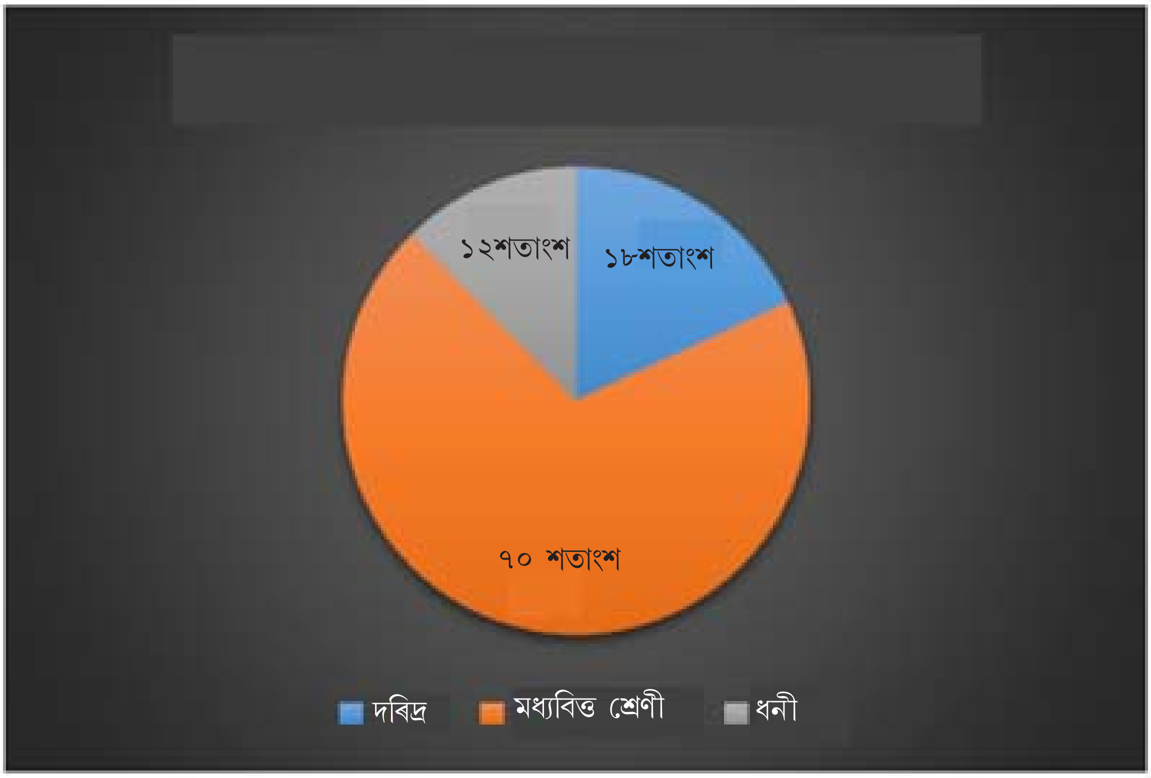

৩.৩। সময়কালীন সমীক্ষা

সুদীৰ্ঘকাল ধৰি সংঘটিত ঐতিহাসিক ঘটনা তথা অতীতৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ ঘটনাবোৰ সম্পৰ্কে জানিবলৈ টীমে সময়কালন বিশ্লেষণ সম্পন্ন কৰে। টীমৰ সদস্যসকলে স্থানীয় ঘটনাবোৰ সম্পৰ্কে গাঁওবুঢ়া, বয়োজ্যেষ্ঠ লোক আৰু তৰুণ তেওঁলোকৰ ধাৰণা সম্পৰ্কে আলোচনা কৰে আৰু পৰিস্থিতিক তেওঁলোকে কিদৰে মোকাবিলা কৰিছিল, তেওলোকৰ জৰনত আৰু গাঁওখনৰ উন্নয়নৰ ক্ষেত্ৰত সেইবোৰ ঘটনাৰ কি প্ৰভাৱ পৰিছিল সেই সম্পৰ্কে জানিব বিচাৰে। সেইবোৰ ঘটনাৰ সময়কালীন বিৱৰণ তলত দিয়া হ'ল ঃ

তালিকা- ৩.৩ ঃ সময়সূচী পুনৰীক্ষণ

	বছৰ	ঘটনা	ধৰণ
	১৯৪৬	ব্যাপক বানপানীত গাঁৱৰ কৃষি আৰু ঘৰ-দুৱাৰ ধ্বংস হয়	পৰিৱেশিক্গত
	১৯৪৬	মানুহ আৰু বন্য প্ৰাণীৰ সংঘাত, যাৰ ফলত এনে ব্যক্তিৰ মৃত্যু হয় আৰু অধিকাংশ লোক আহত হয়।	দুৰ্যোগ আৰু সংঘাত
	১৯৮০	পোন প্ৰথম প্ৰাথমিক বিদ্যালয় নিৰ্মাণ কৰা হয়।	ধৰ্মীয়
	১৯৯২	অসম চৰকাৰৰ অধীনত প্ৰাথমিক বিদ্যালয় পঞ্জীকৰণ কৰা হয়।	পঞ্জীকৰণ
	১৯৯৩ -১৯৯৬	গাঁৱত আদিবাসী আৰু বড়ো সম্প্ৰদায়ৰ মাজত সাম্প্ৰদায়িক সংঘৰ্ষ	সামাজিক-ৰাজনৈতিক
	১৯৯৬	গাঁৱত ব্যাপক বানপানী	পৰিৱেশগত
	২০১৫	ইডিচি গঠন	পৰিৱেশগত
	২০১৬	বন্যপ্ৰাণীৰ (বাঘ) আক্ৰমণত এজন লোক নিহত , কেইবাজনো আহত	জন্তুৰে সংঘাত

৩.৪। জীৱিকা কাৰ্যৰ ঋতুকালীন মানচিত্ৰায়ণ

তথ্য সংগ্ৰহ আৰু বিপদ আৰু দুৰ্যোগৰ নিৰ্দিষ্ট সময়ক চিহ্নিত কৰাৰ বাবে ঋতুকালীন পঞ্জিকা তৈয়াৰ কৰা হৈছে। গাঁওবাসীৰ সৈতে আয়োজিত সমূহীয়া আলোচনাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক মেট্ৰিক্সত শিলগুটি অথবা বীজ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। উদাহৰণ হিচাপে সৰল ৰেখাচিত্ৰ অংকন কৰা হয় ঋতুকালীন প্ৰৱণতা বৃদ্ধি বা হ্ৰাস দেখুৱাবলৈ। বৰষুণ, শস্যক্ৰম, শ্ৰমিকৰ চাহিদা, মজুৰী আদায় দিয়া, নিয়োগৰ পৰ্যাপ্ততা, বহিৰ্গমন, মানুহৰ ৰোগৰ ঘটনা, ব্যয়ৰ পৰ্যায় আদিৰ দৰে ঋতুকালীন পাৰ্থক্যবোৰ বিবেচনা কৰা হৈছে। তদুপৰি উৎসৱসমূহৰ দৰে গুৰুত্বপূৰ্ণ সময়বিলাককো সামৰি লোৱা হৈছে।

ঋতুাকালীন মানচিত্ৰায়নত ঘাইকৈ ঋতুভিত্তিক বিবিধ প্ৰকাৰৰ শস্যক সামৰি লোৱা হৈছে। ঋতুকালীন সময়, যেনে, বীজ সিঁচা, শস্য খেতি আৰু শস্য চপোৱাৰ মান বিবেচনা কৰিছো আৰু গোটেই বছৰ ধৰি বিতং তথ্য সংগ্ৰহ কৰিছো. ঋতুকালীন মানচিত্ৰায়নৰ পৰা দেখা গৈছে যে গাঁওখনত উৎপন্ন প্ৰধান প্ৰধান শস্যবোৰ হৈছে শালি ধান, সৰিয়হ, মৰাপাট, তামোল, আদা আৰু গোমধান আদি।

বনাঞ্চলসমূহীয়া আলোচনা (এফ জি ডি) অনুষ্ঠিত কৰি জানিব পৰা গৈছে যে ইডিচিত জীৱিকাৰ অন্যান্য ঘাই ঘাই উপায়বোৰ হৈছে পশুপালন (গাহৰি পালন আৰু হাঁহ-কুকুৰা পালন), দোকান চলোৱা, বয়ন, দৈনিক মজুৰী শ্ৰম, ৰাজমিস্ত্ৰীৰ কাম, চিলাই কাম, কাঠৰ কাম। এইবোৰ ঋতুকালীন চৰিত্ৰৰ নহয় যদিও ঋতুকালীন মানচিত্ৰায়নত দেখুওৱা হৈছে।

ৰেখাচিত্ৰ ৩.২ ঃ বিথৰাই ইডিচিৰ ঋতুকালীন মানচিত্ৰ

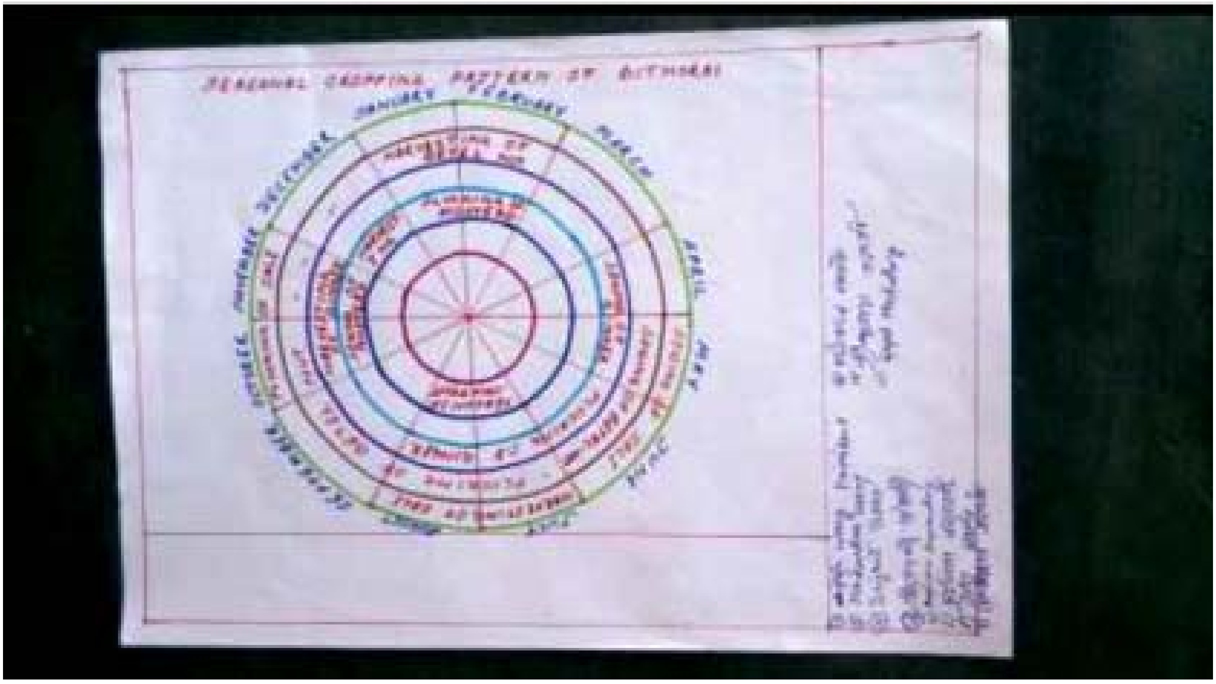

তালিকা-৩.২ ঃ ঋতুকালীন শস্যৰ চানেকি

শ্ৰেণী বিভাগ		**কামৰ সময়**		
কৃষি		**গুটি সিঁচা**	**শস্য চপোৱা**	**সংগ্ৰহ**
	শালি	মে’-জুন	জুলাই-আগষ্ট	অক্টোবৰ-নৱেম্বৰ
	তামোল	মে’-জুন	জানুৱাৰী-ফেব্ৰুৱাৰী	জুলাই-ডিচেম্বৰ
	সৰিয়হ	অক্টোবৰ-নৱেম্বৰ	অক্টোবৰ-নৱেম্বৰ	জানুৱাৰী-ফেব্ৰুৱাৰী
	হালধি	এপ্ৰিল-মে’	অক্টোবৰ-ডিচেম্বৰ	জুন-ছেপ্টেম্বৰ
	আদা	এপ্ৰিল-মে’	অক্টোবৰ-ডিচেম্বৰ	জুন-ছেপ্টেম্বৰ
কৃষি বহিৰ্ভূত খণ্ড	নেমু	গোটেই বছৰ ধৰি		
	বয়ন	গোটেই বছৰজুৰি		
	পশুপালন			
	দৈনিক শ্ৰমদান			
	দোকানী			
	ইলেকট্ৰিচিয়ান			
	ৰাজমিস্ত্ৰী			

৩.৫। ভেন ডায়েগ্রাম

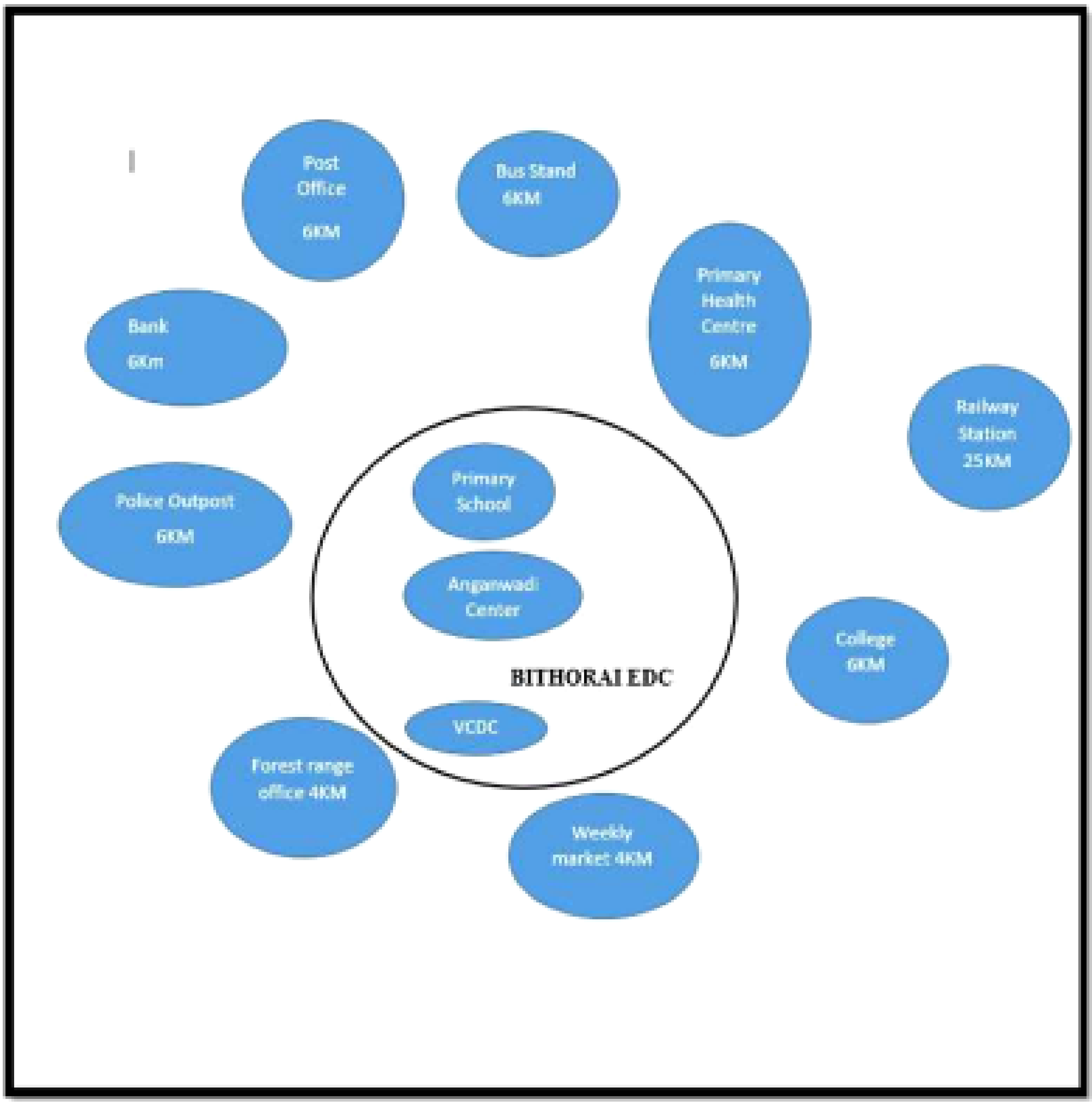

Post Office 6KM
Bus Stand 6KM
Primary Health Centre 6KM
Bank 6Km
Railway Station 25 KM
Police Outpost 6KM
Primary School
Anganwadi Center
BITHORAI EDC
College 6KM
VCDC
Forest range office 4KM
Weekly market 4KM

৩.৬। চাপাট্টি ডায়েগ্রাম

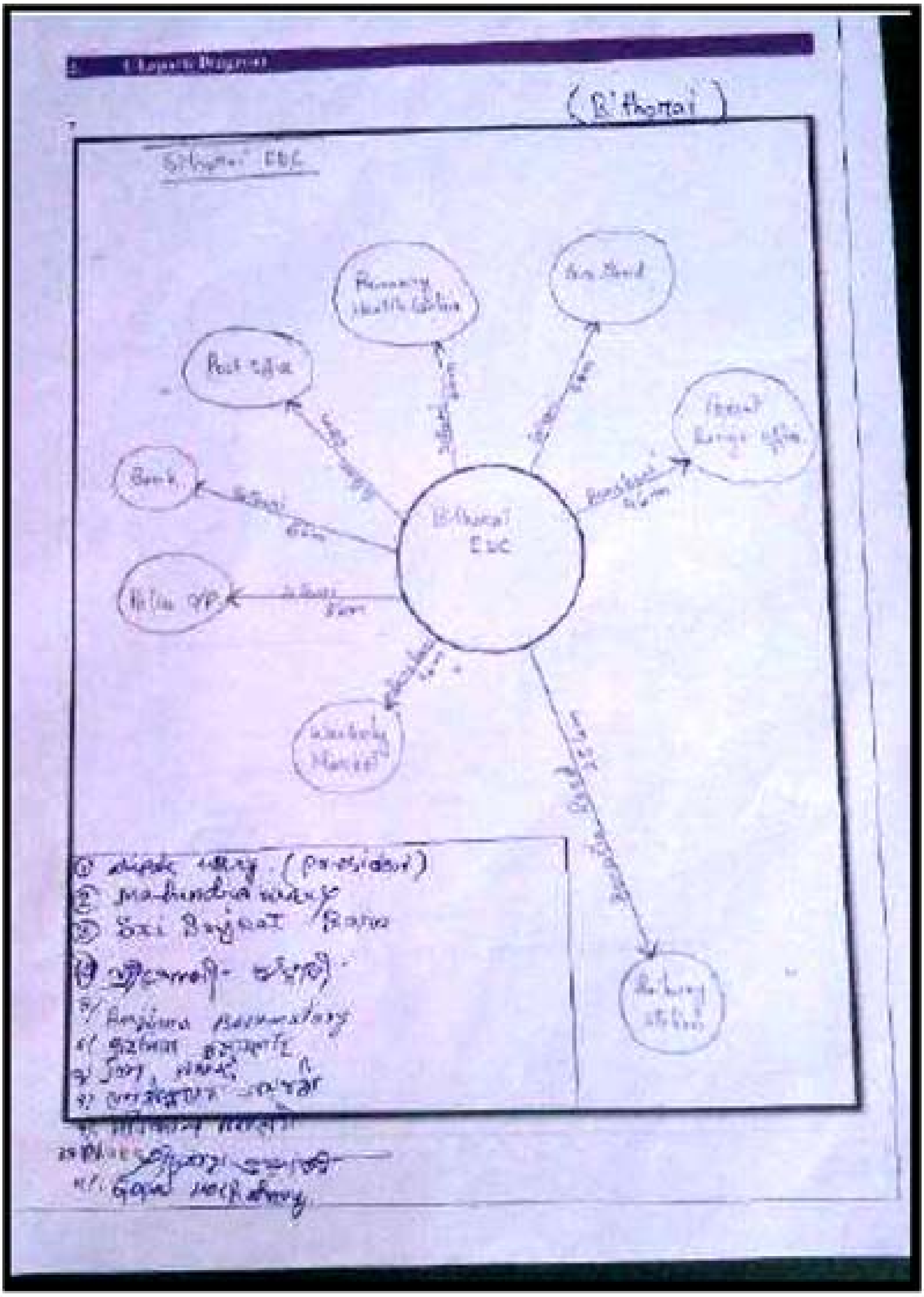

৩.৭। অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক -ই পি এ আৰু জীৱিকা

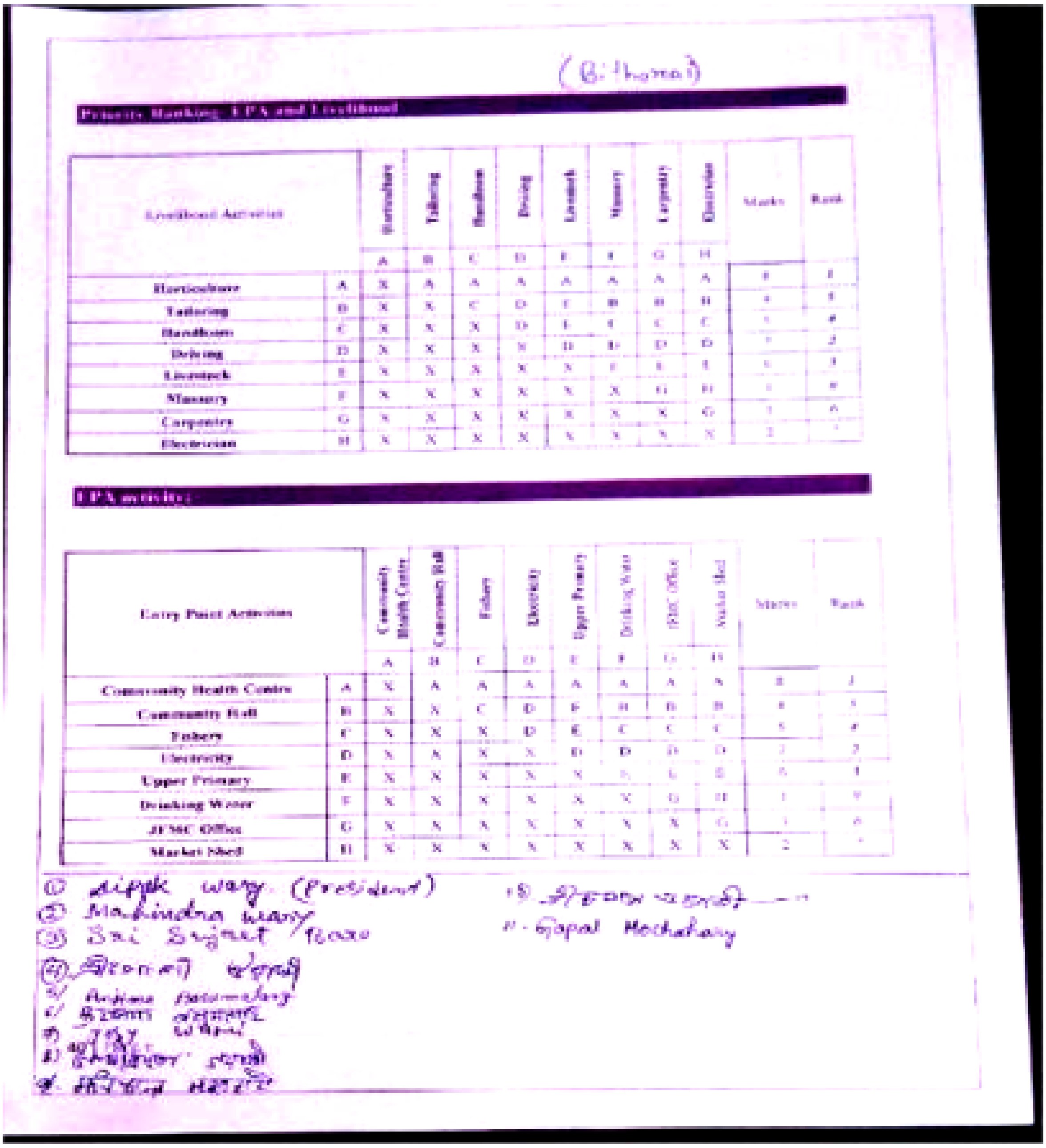

(Bithomai)

Priority Ranking: EPA and Livelihood

Livelihood Activities		Horticulture	Tailoring	Handloom	Driving	Livestock	Masonry	Carpentry	Electrician	Marks	Rank
		A	B	C	D	E	F	G	H		
Horticulture	A	X	A	A	A	A	A	A	A	[illegible]	[illegible]
Tailoring	B	X	X	C	D	E	B	B	H	[illegible]	[illegible]
Handloom	C	X	X	X	D	E	F	C	C	[illegible]	[illegible]
Driving	D	X	X	X	X	D	D	D	D	[illegible]	[illegible]
Livestock	E	X	X	X	X	X	F	E	E	[illegible]	[illegible]
Masonry	F	X	X	X	X	X	X	G	H	[illegible]	[illegible]
Carpentry	G	X	X	X	X	X	X	X	G	[illegible]	[illegible]
Electrician	H	X	X	X	X	X	X	X	X	[illegible]	[illegible]

EPA activity:-

Entry Point Activities		Community Health Centre	Community Hall	Fishery	Electricity	Upper Primary	Drinking Water	JFMC Office	Market Shed	Marks	Rank
		A	B	C	D	E	F	G	H		
Community Health Centre	A	X	A	A	A	A	A	A	A	[illegible]	[illegible]
Community Hall	B	X	X	C	D	F	H	B	B	[illegible]	[illegible]
Fishery	C	X	X	X	D	E	C	C	C	[illegible]	[illegible]
Electricity	D	X	X	X	X	D	D	D	D	[illegible]	[illegible]
Upper Primary	E	X	X	X	X	X	E	E	E	[illegible]	[illegible]
Drinking Water	F	X	X	X	X	X	X	G	H	[illegible]	[illegible]
JFMC Office	G	X	X	X	X	X	X	X	G	[illegible]	[illegible]
Market Shed	H	X	X	X	X	X	X	X	X	2	[illegible]

① Dipak Wary (President)
② Mahindra Wary
③ Sri Sujit Boro
④ [illegible]
5/ [illegible]
6/ [illegible]
7/ [illegible]
8/ [illegible]
9/ [illegible]
10) [illegible]
11- Gopal Mochahary

পৰিশিষ্ট ৪

আলোকচিত্ৰ

গাঁৱত এটা গীৰ্জা

গাঁওবাসীৰ সৈতে কথাবতৰা আৰু সময়কাল সমীক্ষা

कदिबारी गुदि फरायसाली

সংযোজন ঃ ৫

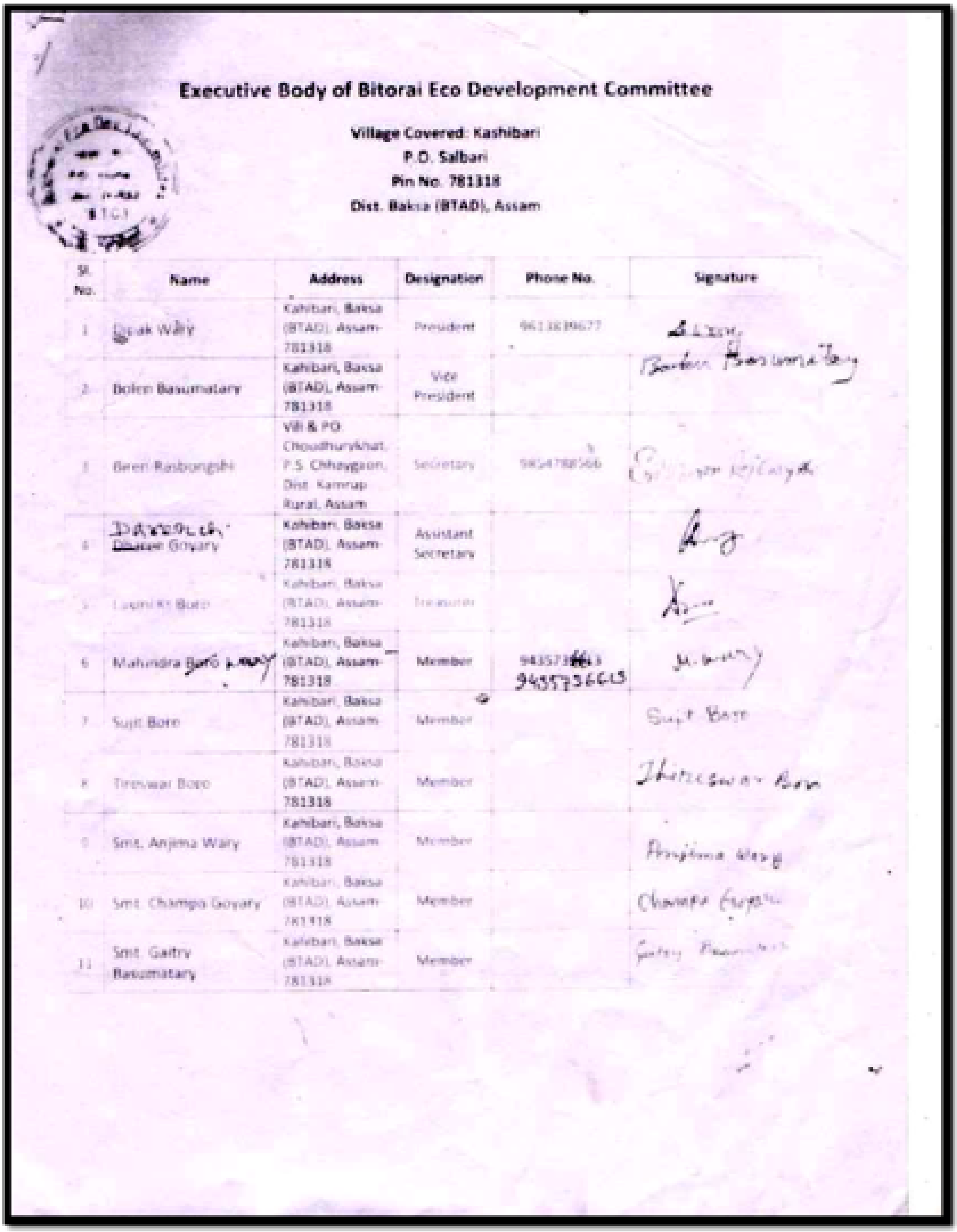

Executive Body of Bitorai Eco Development Committee

Village Covered: Kashibari
P.O. Salbari
Pin No. 781318
Dist. Baksa (BTAD), Assam

Sl. No.	Name	Address	Designation	Phone No.	Signature
1	Dipak Wary	Kahibari, Baksa (BTAD), Assam-781318	President	9613839677	
2	Bolen Basumatary	Kahibari, Baksa (BTAD), Assam-781318	Vice President		Bolen Basumatary
3	Biren Rasbongshi	Vill & PO. Choudhurykhat, P.S. Chhaygaon, Dist. Kamrup Rural, Assam	Secretary	9854788566	
4	Dhanan Goyary	Kahibari, Baksa (BTAD), Assam-781318	Assistant Secretary		
5	Laxmi Kt Boro	Kahibari, Baksa (BTAD), Assam-781318	Treasurer		
6	Mahindra Boro Wary	Kahibari, Baksa (BTAD), Assam-781318	Member	9435736613 9435736613	
7	Sujit Boro	Kahibari, Baksa (BTAD), Assam-781318	Member		Sujit Boro
8	Tireswar Boro	Kahibari, Baksa (BTAD), Assam-781318	Member		Thireswar Boro
9	Smt. Anjima Wary	Kahibari, Baksa (BTAD), Assam-781318	Member		Anjima Wary
10	Smt. Champa Goyary	Kahibari, Baksa (BTAD), Assam-781318	Member		Champa Goyary
11	Smt. Gaitry Basumatary	Kahibari, Baksa (BTAD), Assam-781318	Member		

ইডিচি-ৰ কাৰ্যকৰী সমিতিৰ সদস্যৰ তালিকা

12	Smt. Purnima Basumatary	Kahibari, Baksa (BTAD), Assam-781338	Member		[illegible]
13	Madan Goyary	Kahibari, Baksa (BTAD), Assam-781338	Member	9859637588	Madan Goyary
14	Lokan Muchahary	Kahibari, Baksa (BTAD), Assam-781338	Member		Lokan Muchahary

[illegible] Goyary

President/Secretary
[illegible] Eco Dev Committee
Date..........

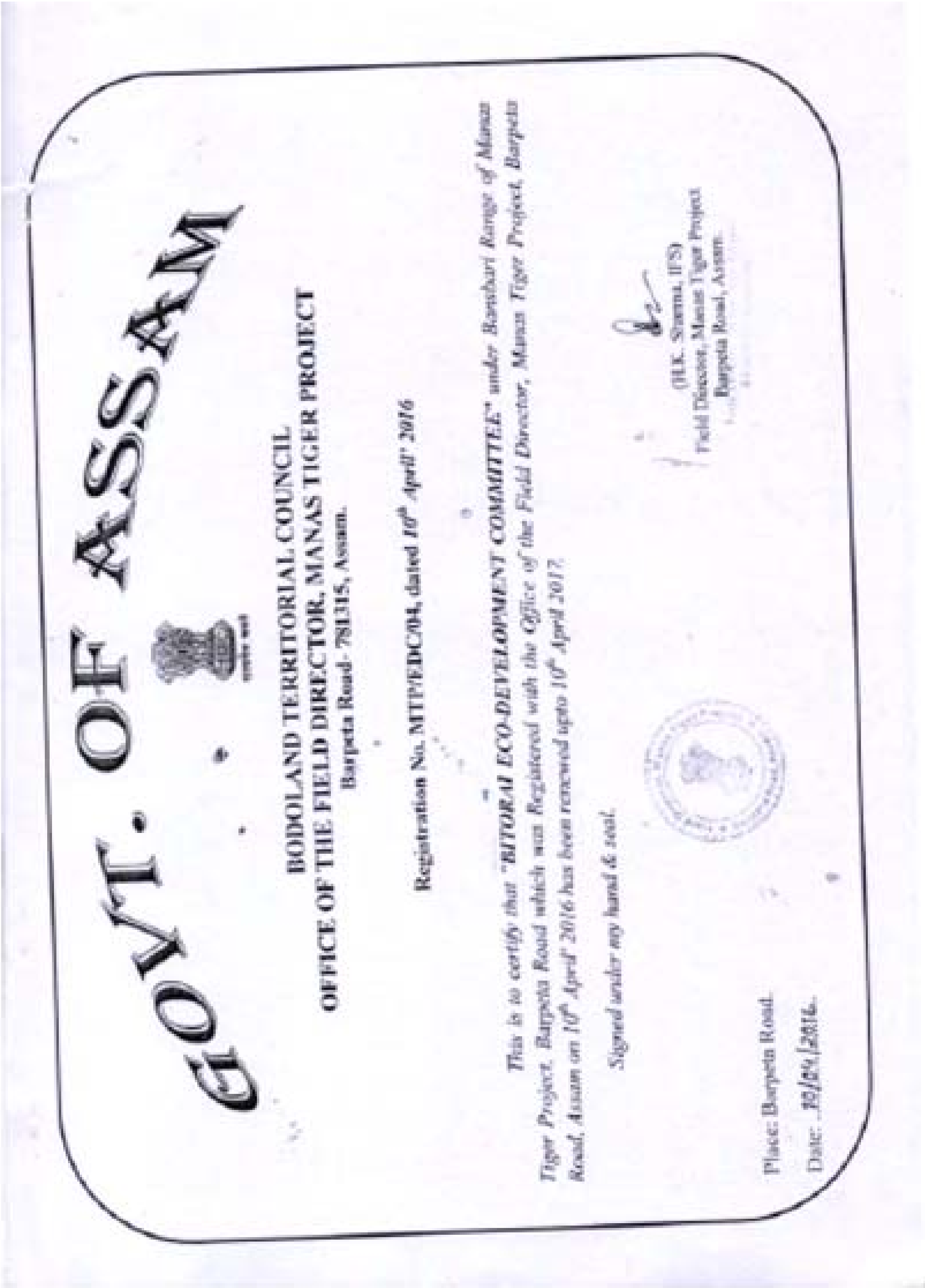

GOVT. OF ASSAM

BODOLAND TERRITORIAL COUNCIL
OFFICE OF THE FIELD DIRECTOR, MANAS TIGER PROJECT
Barpeta Road- 781315, Assam.

Registration No. MTP/EDC/04, dated 10th April' 2016

This is to certify that "BITORAI ECO-DEVELOPMENT COMMITTEE" under Bansbari Range of Manas Tiger Project, Barpeta Road which was Registered with the Office of the Field Director, Manas Tiger Project, Barpeta Road, Assam on 10th April' 2016 has been renewed upto 10th April 2017.

Signed under my hand & seal.

(H.K. Sharma, IFS)
Field Director, Manas Tiger Project
Barpeta Road, Assam.

Place: Barpeta Road.
Date: 10/04/2016.

পৰিশিষ্ট VI (তথ্য-১)

তালিকা-১ ঃ গাঁৱৰ মূল তথ্য

তালিকা-১ ঃ ইডিচিৰ মূল তথ্য

ক্র.নং	জে এফ এম চিৰ নাম	গঠনৰ তাৰিখ	কাৰ্যনিৰ্বাহক সমিতিৰ সদস্যসকলৰ নাম	সভাপতিৰ নাম	সচিবৰ নাম	কোষাধ্যক্ষৰ নাম	প্ৰতি পৰিয়াল বা ব্যক্তিৰ বৰঙণি	ব্যৱহৃত সামাজিক বেৰ হয়/নহয়	বিশেষ সাফল সন্দৰ্ভত মন্তব্য	সাফল্যৰ মানৰ % হাৰ
১	বিথৱাই ইডিচি	২০১৫	১৪	দীপক বাৰি	বীৰেণ ৰাজবংশী	লক্ষ্মী কান্ত বড়ো			নহয়	

তালিকা-২ ঃ গাঁওভিত্তিক জনসংখ্যাৰ তথ্য

গাঁৱৰ নাম	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	অনুসূচিত জাতি		অনুসূচিত জনজাতি		অ' বি চি		লিঙ্গানুপাত (প্ৰতি ১০০০ পুৰুষৰ বিপৰীতে	মুঠ
		মুঠ	পুৰুষ	মহিলা		পুৰুষ	মহিলা		
বিথৱাই	১০৫	৬৩৫	৩০০	২৮০		৩০	২৫	৯২৪	৫
মুঠ	১০৫	৬৩৫	৩০০	২৮০		৩০	২৫	৯২৪	৫

সুত্ৰ ঃ ক্ষেত্ৰ সমীক্ষাৰ প্ৰতিবেদন

তালিকা- ৩ ঃ ভূমি ধাৰণৰ ভিত্তিত গাঁৱৰ কৃষকসকলৰ শ্ৰেণী বিভাগ

ভূমি ধাৰণ অনুযায়ী কৃষকৰ শ্ৰেণী বিভাগ						মুঠ
ক্ৰং নং	গাঁৱৰ নাম	ধনী কৃষক > ১০ হেক্টৰ	ক্ষুদ্ৰ কৃষক ২-১০ হেক্টৰ	উপান্ত কৃষক	ভূমিহীন পৰিয়াল < ২ হেক্টৰ	
১	বিথৱাই	নাই	১২	৯৩	শূন্য	১০৫

সুত্ৰ ঃ পি আৰ এ

তালিকা- ৪ ঃ পশুধনৰ সংখ্যা

পশুধনৰ সংখ্যা								
গাঁৱৰ নাম	গাই	ম'হ	ছাগলী	ভেড়া	ষাঁড়	উট	গাহৰি	মুঠ
বিথৱাই	২৮২	-	১৪০	-	-	-	৮০	৫০২
মুঠ	২৮২	-	১৪০	-	-	-	৮০	৫০২

সুত্ৰ ঃ পি আৰ এ

তালিকা-৫ ঃ গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনি

ক্ৰমিক নং	আন্তঃগাঁথনি	অৱস্থিতি	গাঁৱৰ পৰা দূৰত
১	বাছ আস্থান	শালবাৰী	৬ কিঃ মিঃ
২	প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	শালবাৰী	৬ কিঃ মিঃ
৩	প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	বিথৰাই	০ কিঃ মিঃ
৪	মধ্য ইংৰাজী বিদ্যালয়	কাহিবাৰী	৫ কিঃ মিঃ
৫	ডাকঘৰ	শালবাৰী	৬ কিঃ মিঃ
৬	উচ্চ বিদ্যালয়	শালবাৰী	৬ কিঃ মিঃ
৭	বেংক	শালবাৰী	৬ কিঃ মিঃ
৮	অঙ্গনৱাড়ী কেন্দ্ৰ	বিথৰাই	০ কিঃ মিঃ
৯	আৰক্ষী চকী	শালবাৰী	৬ কিঃ মিঃ
১০	বন আঞ্চলিক কাৰ্যালয়	বাঁশবাৰী	৪ কিঃ মিঃ
১১	ৰে'লৱে ষ্টেচন	বৰপেটা ৰোড	২৫ কিঃ মিঃ
১২	মহাবিদ্যালয়	শালবাৰী	৬ কিঃ মিঃ
১৩	ৰে'লৱে ষ্টেচন	বৰপেটা ৰোড	২৫ কিঃ মিঃ
১৪	সাপ্তাহিক বজাৰ	বাঁশবাৰী	৪ কিঃ মিঃ
১৫	ভিচিডিচি	বিথৰাই	০ কিঃ মিঃ

তালিকা- ৬ ঃ কৃষিজাত শস্য

শস্যৰ প্ৰকাৰ	বৰ্ষা নিৰ্ভৰ		জলসিঞ্চন	
	শস্যৰ নাম	এলেকা হেক্টৰ হিচাপত	শস্যৰ নাম	এলেকা হেক্টৰ হিচাপত
খাৰিফ	শালি ধান	৪০	উপলব্ধ নহয়	-
ৰবি শস্য	সৰিয়হ	৩	উপলব্ধ নহয়	-
অন্যান্য	পাচলি, ফল	৩.৯	উপলব্ধ নহয়	-

সুত্ৰ ঃ পি আৰ এ

তালিকা-৭ ঃ গাঁৱৰ শস্য উৎপাদন ৰূপৰেখা

শস্যৰ প্ৰকাৰ	মুঠ উৎপাদন (আনুমানিক) কুঃ হিচাপত	উৎপাদন কৰা পৰিয়ালৰ সংখ্যা	গড় উৎপাদন কুইন্টাল-হেক্টৰ আনুমানিক	শস্যৰ অন্তৰ্গত এলেকা (হেঃ) আনুমানিক
ধান	৬২৫	৭৫	১৮	৫২.৫০
তৈল বীজ	৬	১৬	১.৫	৪
পাচলি	৬.৭	৪৬	১	৬.৭
ফল	২.৬	৪৬	১	২.৬

তালিকা- ৮ ঃ পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা

প্ৰকাৰ	১-৩ মাহ	৩-৬ মাহ	> ৬ মাহ
শস্যৰ অৱশিষ্ট	—		
গছৰ পৰা খাদ্য	—		
ঘাঁহ	—		
সেউজীয়া খাদ্য	—		
বনাঞ্চলত চাৰণ	—		

সুত্ৰ ঃ পি আৰ এ

তালিকা- ৯ ঃ পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা

ক্ৰয়ৰ বাবে	অৱস্থান	যদি অন্য গাঁৱত, গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিলোমিটাৰ)
গেলামাল/সুলভ মূল্যৰ দোকান	বিথৰাই	০ কিঃমিঃ
সাপ্তাহিক বজাৰ	বাঁশবাৰী	৪ কিঃমিঃ
প্ৰধান বজাৰ	বাঁশবাৰী	৪ কিঃমিঃ
বন নিগম বিক্ৰী বিভাগ	উপলব্ধ নহয়	-
টেণ্ডু পাট্টা পি এইচএ ডি	উপলব্ধ নহয়	—
মাছৰ বজাৰ	বাঁশবাৰী	৪ কিঃমিঃ
ভেষজ উদ্ভিদ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	উপলব্ধ নহয়	—
অন্যান্য বিশেষ	উপলব্ধ নহয়	—

সুত্ৰ ঃ পি আৰ এ

তালিকা- ১০ ঃ জলসম্পদ সুবিধাৰ পৰ্যাপ্ততা

জলৰ উৎস	সংখ্যা	পানীৰ পৰ্যাপ্ততা (উপযুক্ততা, ঋতুকালীন)	ব্যৱহাৰ (খোৱাৰ বাবে, জলসিঞ্চন, গা ধোৱা)
জল সংৰক্ষণ	১	ঋতুকালীন	জলসিঞ্চন, পশুপালন
দমকল	১২	গোটেই বছৰ	ঘৰুৱা ব্যৱহাৰ
নদী	১	ঋতুকালীন	সকলো ধৰণৰ ব্যৱহাৰ
ৰাজহুৱা কুঁৱা	-	-	-

সুত্ৰ ঃ পি আৰ এ

তালিকা- ১১ ঃ শক্তি ব্যৱহাৰ

ইন্ধনৰ প্ৰকাৰ	নিৰ্ভৰশীল পৰিয়ালৰ সংখ্যা	নিৰ্ভৰশীল মাহৰ সংখ্যা	উৎস (স্থানীয় গাঁও, বন, অন্যান্য উৎস)	মুখ্য / গৌণ
কাঠখৰি	৭৮	১২	সংৰক্ষিত এলেকাৰ বাহিৰত	মুখ্য
কেৰাচিন		১২	বজাৰ	গৌণ
গোবৰ জৈৱ গেছ	প্ৰযোজ্য নহয়	-	-	-
ৰন্ধন গেছ	২৭	-	-	-
বৈদ্যুতিক চৌকা	প্ৰযোজ্য নহয়	-	-	-

সুত্ৰ ঃ পি আৰ এ

তথ্য-II ঃ জীৱিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণ

তালিকা- ১২ ঃ কৃষি আৰু উদ্যান শস্য

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কম উৎপাদন	■ বেৰৰ অভাৱ যিটো অতিকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ ■ বছৰেকত এবিধ শস্যৰ খেতি ■ সাৰ, কীটনাশক, পতংগ নাশক দৰৱৰ আদিৰ ব্যৱহাৰ অতি নগণ্য। ■ জলসিঞ্চন ব্যৱস্থাৰ অভাৱ। ■ কৃষি আন্তঃগাঁথনি, আধুনিক সা-সঁজুলি আৰু যন্ত্ৰপাতি আদিৰ অভাৱ। ■ উচ্চ উৎপাদনশীল বীজ সম্পৰ্কে সজাগতাৰ অভাৱ।	■ জৈৱ বেৰ নিৰ্মাণ প্ৰক্ৰিয়াৰ সূচনা। ■ নতুন আৰু অত্যাধুনিক প্ৰযুক্তিৰ প্ৰয়োগ। ■ সু-সংগদ্ধ প্ৰশিক্ষণ। গাঁওবাসীয়ে উন্নত কৃষি ব্যৱস্থাক আকোঁৱালি লোৱা। ■ উচ্চ উৎপাদনক্ষম বীজ ব্যৱহাৰৰ আঁচনি	■ টেক্টৰ ব্যৱহাৰৰ প্ৰশিক্ষণ। ■ কৃষি-নীতি উন্নতকৰণৰ কাৰ্যসূচী ■ কীটনাশক, পতংগ নাশক দৰৱৰ ব্যৱহাৰ আৰু শংকৰ প্ৰজাতিৰ শস্য খেতিৰ প্ৰশিক্ষণ।
ভঁৰাল আৰু উৎপাদন	■ সমূহীয়া ভঁৰাল ঘৰৰ অভাৱ। ■ পৰ্যাপ্ত বিদ্যুৎ যোগান নথকা কাৰণে হিমঘৰ ব্যৱস্থাৰ অভাৱ।	■ বিক্ৰী নোহোৱা সামগ্ৰী দীৰ্ঘকাল ধৰি মজুতৰ সুবিধা। ■ উপযুক্ত শস্য মজুত কৰি ৰখাৰ সুবিধা	■ পেকেজিং ■ পৰিবহণ আৰু বিপণন
বিপণন	■ পৰিবহণ ব্যৱস্থা অতি শোচনীয়। ■ মধ্যভোগীৰ বাবে বজাৰৰ সৈতে পোনপটীয়া যোগাযোগ স্থাপন কৰিব নোৱাৰে। ■ বিপণন কলা-কৌশল সম্পৰ্কে জ্ঞানৰ অভাৱ, বিক্ৰীৰ পৰম্পৰাগত পদ্ধতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰতা।	■ প্ৰকৃত পৰিবহণ ব্যৱস্থাই কৃষকসকলক তেওঁলোকৰ সামগ্ৰী নিকটৱৰ্তী বজাৰলৈ লৈ যোৱাত সহায় কৰিব। ■ মধ্যভোগীক আঁতৰাই বজাৰ মূল্য সৰ্বোচ্চ হাৰত বৃদ্ধি কৰা। ■ বৰ্তমান বজাৰৰ পৰিস্থিতি আৰু তেওঁলোকৰ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বৰ্তমান মূল্যৰ বিষয়ে অধিক জ্ঞান।	■ ক্ৰেতা-বিক্ৰেতাৰ মিলন

তালিকা- ১৩ ঃ পশুধন

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
চৰণীয়া ভূমি কম	প্ৰযোজ্য নহয়	-	-
পশু খাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা	■ শোচনীয় বিত্তীয় অৱস্থাৰ কাৰণে বজাৰৰ পৰা ক্ৰয় কৰাৰ অক্ষমতা। ■ গছ-গছনিৰ পৰা পশুখাদ্য, শস্যৰ অৱশিষ্টাংশ কেৱল ৩-৬ মাহৰ বাবে পৰ্যাপ্ত। বছৰ জুৰি পৰ্যাপ্ত নহয়।	■ পশুপালনৰ দ্বাৰা উচ্চ উপাৰ্জন ■ সুবিধা লাভ কৰিব পাৰিলে পশু খাদ্যৰ বাবে ভাল ঘৰুৱা বজাৰ আৰু এই সুবিধাই জীৱিকাৰ বিকল্প সুযোগ সৃষ্টি কৰিব।	পশুধন খণ্ডৰ উন্নত সুবিধাৰ বাবে পশুচিকিৎসা বিভাগৰ সৈতে সংযোগ স্থাপন
পশু চিকিৎসা ব্যৱস্থা	■ পশু চিকিৎসাৰ কোনো কেন্দ্ৰ নাই। ■ যথোপযুক্তভাৱে পশু পালন-প্ৰজনন সম্পৰ্কে জ্ঞানৰ অভাৱ।	■ ৰোগ নিয়ন্ত্ৰণ ■ গৃহপালিত পশুৰ জীৱনকাল (আয়ুস) বৃদ্ধি। ■ গাঁওবাসী পশুপালনৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হোৱাৰ লগতে এই সম্পৰ্কীয় সজাগতা বৃদ্ধি হ'ব।	
দুগ্ধ উৎপাদন	■ পশু খাদ্যৰ অভাৱ ■ দুগ্ধ উৎপাদ বৃদ্ধিৰ বাবে বিজ্ঞানসন্মত পশুপালন সম্পৰ্কীয় জ্ঞানৰ অভাৱ।	■ দুগ্ধ উৎপাদনৰ প্ৰশিক্ষণৰ দ্বাৰা উৎপাদন বৃদ্ধি কৰিব পৰা যায় ■ দুগ্ধৰ উৎপাদন বৃদ্ধিৰ বাব অধিক উৎপাদনক্ষম উন্নত জাতৰ পশুধনৰ ব্যৱহাৰ	
দুগ্ধ বজাৰ	■ প্ৰত্যক্ষ দুগ্ধ বজাৰৰ সৈতে যোগাযোগ কম ■ বিভিন্ন দুগ্ধজাত দ্ৰব্যৰ বজাৰ চাহিদাৰ প্ৰতি জ্ঞান নহয়	■ বৃহৎ দুগ্ধ বজাৰৰ চাহিদা	

তালিকা- ১৪ ঃ কাঠ ভিন্ন বনজ সম্পদ (এন ডব্লিউ এফ পি)

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কম সংগ্ৰহ	■ প্ৰযোজ্য নহয়		
অস্থিতিশীল সংগ্ৰহ	■ প্ৰযোজ্য নহয়		
কম মূল্যৰ হাৰ	■ প্ৰযোজ্য নহয়		
মূল্য সংযোজন	■ প্ৰযোজ্য নহয়		

তালিকা- ১৫ ঃ বিশেষ দক্ষতা ঃ হস্ততাঁত

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কেঁচামালৰ পৰ্যাপ্ততা	■ ঢুকি পোৱা স্থানৰ ভিতৰত (বজাৰ ৭ কিঃ মিঃ দূৰত) কেঁচামালৰ অভাৱ ■ ভঁৰাল নাই।	■ কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপনৰ বাবে উমৈহতীয়া ঠাই।	■ কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপন।
উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণগত মান	■ উচ্চ মানৰ সামগ্ৰীৰ ভঁৰাল ■ পৰম্পৰাগত যন্ত্ৰপাতিৰ ব্যৱহাৰ	■ নতুন বজাৰ উলিওৱাৰ কাৰণে উন্নতমানৰ সামগ্ৰী উৎপাদন।	■ আধুনিক যন্ত্ৰপাতি আৰু সা-সঁজুলিৰ বিষয়ে প্ৰশিক্ষণ। ■ গাঁওবাসীসকলক উন্নত প্ৰযুক্তি প্ৰদান।
বজাৰৰ সম্ভাৱনীয়তা	■ মান সন্মত বজাৰৰ অভাৱ ■ মূল্য নীতিৰ অভাৱ ■ প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে সংযোগ নাই ■ বিবিধ প্ৰকাৰৰ সামগ্ৰী বা নতুন প্ৰকাৰৰ সামগ্ৰী উৎপাদন কৰা নহয়	■ বিবিধ প্ৰকাৰৰ সামগ্ৰী উৎপাদনৰ জৰিয়তে নতুন নতুন বজাৰ উলিওৱা	■ উৎপাদিত সামগ্ৰী বৃহৎ পৰিমাণে ক্ৰয়ৰ বাবে প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে চুক্তিৰ ব্যৱস্থা
ঋণৰ সুবিধা	■ বেংক বা ডাকঘৰৰ ছেভিংছ বেংকৰ সৈতে সংযোগ নাই। ■ চৰকাৰ আৰু বেংকসমূহৰ উন্নয়ন আঁচনিবোৰ সম্পৰ্কে সজাগতাৰ অভাৱ	■ চৰকাৰৰ দ্বাৰা বিত্তীয় সাহায্য ■ সহজতে ঋণ লাভৰ সুযোগ প্ৰদান	■ ক্ষুদ্ৰ বিনিয়োগ, নিৰ্ধাৰিত কালৰ ভিত্তিত (টাৰ্ম ল'ন), কাৰ্যকৰী (চলিত) মূলধনৰ ব্যৱস্থা
বিবিধ প্ৰকাৰ উৎপাদন	■ বিবিধ প্ৰকাৰৰ সামগ্ৰী বা নতুন প্ৰকাৰৰ সামগ্ৰী উৎপাদন নকৰা ■ দ্ৰব্যৰ বহুমুখীতা সম্পৰ্কীয় ধাৰণাৰ অভাৱ	■ আধুনিক যুগৰ বজাৰৰ চাহিদা অনুসৰি চাহিদা থকা সামগ্ৰীৰ উৎপাদন	■ দক্ষতা উন্নতকৰণ আৰু নতুন সামগ্ৰী তথা বিবিধ প্ৰকাৰৰ সামগ্ৰী উৎপাদন সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ

Field Director Manas Tiger Project
Barpeta Road,Assam

তালিকা- ১৬ ঃ ঋণৰ সুবিধা

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
ঋণগ্ৰস্ততা	নাই	■ নিকটৱৰ্তী এলেকা আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন	বিত্তীয় অন্তৰ্ভুক্তিৰ সৈতে উন্নত ঋণ সুবিধাৰ বাবে বিত্তীয় সংস্থাৰ সৈতে সংযোগ স্থাপন
সুতৰ হাৰ	■ বেচৰকাৰী ঋণদাতাসকলৰ দ্বাৰা উচ্চ হাৰত সুদ ধাৰ্য	■ ৰাজ সাহায্য হাৰত (subsidized) ঋণৰ ব্যৱস্থা	
ঋণৰ পৰ্যাপ্ততা	■ ঝুঁকি (risk) লোৱাত ভয় ■ নথি-পত্ৰ সম্পৰ্কীয় জ্ঞানৰ অভৱা	■ ষ্টাৰ্ট-আপছ উদ্যমিতা প্ৰকল্প (ভেঞ্চাৰ)	
বন্ধকৰ অসুবিধা	■ বন্ধক ৰখা সম্পত্তিৰ যথোপযুক্ত নথি প্ৰস্তুতকৰণৰ অভাৱ	■ এলেকাত যথোপযুক্ত দলিল পত্ৰ বা নথি তৈয়াৰ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত সজাগতাৰ অভাৱ	

Field Director Manas Tiger Project
Barpeta Road,Assam